

1 ponedjeljak, 30.06.2008.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženi su ušli u sudnicu]
4 ... Početak u 09.04h
5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.
6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.
7 Izvolite sjesti.
8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro, predstavnice Tajništva.
9 Molim da najavite predmet.
10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dobro jutro svima. Ovo je predmet IT-
11 05-88-T, *Tužiteljstvo protiv Vujadina Popovića i ostalih*.
12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Svi optuženi su tu. Što se tiče
13 Obrane, vidim da nema gospodina Nikolića, gospodina Bourgona, i gospodina
14 Haynesa.
15 Tužiteljstvo - tu su gospodin McCloskey i gospođa Janisiewicz.
16 Koliko sam shvatio, imamo jedno preliminarno pitanje, gospođu
17 Tapušković, je li tako?
18 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Dobar dan, časni Sude.
19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro.
20 GĐA TAPUŠKOVIĆ: U petak smo ovde raspravljali pitanje obelodanjivanja
21 između Tužilaštva i Odbrane.
22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Sada čujemo prijevod na engleski. Molio
23 bih Vas da ponovite, gospođu Tapušković.
24 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da, časni Sude. U petak smo ovde raspravljali o problemu
25 obelodanjivanja između Tužilaštva i Odbrane, odnosno na Vaš /?Vaše/ izričito
26 pitanje da li smo mi tražili da nam bude obelodanjena dokumentacija koja je bila
27 predmet ispitivanja veštaka Stojkovića, ja sam bila rekla da ne mogu da dam
28
29
30

1 odgovor u tom momentu, jer tada nisam mogla da proverim kompletnu
2 korespondenciju koju smo mi imali sa Tužilaštvom. Tokom vikenda je ta
3 korespondencija proverena, i utvrdili smo da smo 23. januara, nekoliko dana pred
4 svedočenje gospodina Parsonsa, koji je svedočio o DNK identifikacijama, tražili
5 od Tužilaštva, i to tri tima Odbrane među kojima je bio i tim Odbrane gus...
6 gospodina Vujadina Popovića, da nam se do... obelodane *record of identification*,
7 znači sva dokumenta koja se odnose na identifikacije žrtava. U tom *e-mailu* nije
8 precizno navedeno šta sadrži svaki re...rekord o identifikaciji, jer smo
9 smatrali da nam treba da bude dostavljeno sva dokumentacija, bez obzira koliko
10 je ima i šta ona obuhvata, vezano za svaku pojedinu žrtvu koja je bila premet
11 identifikacije.

12 Mi smo, kao što smo obećali, dostavili te *mailove* Tužilaštvu tokom
13 vikenda, i u jednom kontaktu neposredno pred današnje o... suđenje, smo pokušali
14 da razrešimo problem. Međutim, oni su rekli da oni ne smatraju da je problem
15 time razrešen. Mi u svakom slučaju sada ovim putem, časni Sude, tražimo da se
16 nama Tužilaštvo izjasni da li je spremno da nam dostavi ponovo sve rekorde o
17 identifikaciji svih žrtava koje su evidentirane od strane ICMP-a /Međunarodna
18 komisija za nestale osobe/, i da nam oni definišu šta svaki rekord o
19 identifikaciji eventualno sadrži.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Imam jedno pitanje, da vidim jesam li
21 Vas dobro razumio. Da li tražite od Tužiteljstva da objelodani sve što imaju od
22 ICMP-a, ili tražite i objelodanjivanje materijala koji su mogli dobiti od ICMP-
23 a, ali to u ovom trenutku nemaju ili ga nikada nisu imali?

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, mi tražimo svu dokumentaciju koja je inače
2 navedena u našem dopisu od 23. januara. Mi ne znamo šta je sve Tužilaštvo
3 tražilo od ICMP-a da bude obelodanjeno. Nama je u odgovoru na *mail...* ja imam
4 ovde, časni Sude, pripremljenu kompletnu korespondenciju koja je obavljena...
5 prepisku koja je obavljena između odbrambenih timova i Tužilaštva na tu temu.
6 Ali mi izričito tražimo, u skladu sa onim što nam je veštak Stojković rekao u
7 petak, da nam se obelodane elektroferogrami, zato što je to ključan dokaz iz
8 rekorda o identifikaciji, iz predmeta identifikacije za svaku pojedinu žrtvu.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Hvala, gospođu Tapušković.
10 Gospodine McCloskey.

11 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Htio bih Vam se obratiti vezano sa ovim
12 pitanjem zato što je gospođa Tapušković ovo predstavila kao politiku vezanu uz
13 sve podatke. Ona je upravo rekla da je izričito zatražila elektroferograme, što
14 nije tačno. Sada ću Vam pročitati razmjenu *e-maila* iz 1. mjeseca:

15 "Mi bismo isto tako htjeli dobiti rekorde spise o utvrđivanju identiteta
16 ekshumiranih osoba, vezano uz potvrde o smrti iz arhiva ICMP-a u Sarajevu i
17 Tuzli, odnosno Kantonalnim sudovima, vezano uz srebrenički predmet."

18 Potvrde o smrti, odnosno zapisi Kantonalnog suda, ekshumacijski
19 izvještaji - to je sve što mi imali i dali, kao i sve naše dokumente od ICMP-a
20 vezano uz identifikaciju. Ne znam zašto se elektroferogram ne spominje sve do
21 izvještaja iz maja, no do tada ga se nije tražilo, niti nakon toga. Tako da ne

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 znam što se u stvari događa, gospodine predsjedavajući, no mislim da je
2 jednostavno sada prekasno u utakmici da se to radi.

3 Rekavši sve to, imamo odličan odnos sa ICMP-om. Oni su nam davali
4 elektroferograme u drugim predmetima. Pomalo su oklijevali dati to za
5 Srebrenicu, jer se radi o ogromnim brojkama, kao što možete i sami zamisliti,
6 ali mi se uvijek obratimo njima kada nam nešto treba. No, sada je dosta kasno, i
7 s obzirom da sada dolazi od Obrane, imam svoje sumnje o tome kako je to
8 prikladno u ovom trenutku.

9 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da. Časni Sude, ako mogu da repliciram da to što je
10 rekao ko... ovaj kolega iz Tužilaštva. Kao što se vidi u zapisniku, što je sam
11 Tužilac rekao, mi smo tražili kompletne izveštaje o identifikaciji, kompletne
12 rekorde. Kada je pomenut prvi put termin "elektroferogram"...

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Stanite. Stanite. Trenutak. Mislim da
14 ne morati ponavljati ono što ste već rekli. Stav je bio vrlo jasan, gospođo
15 Tapušković. Vi ste zatražili ono što jeste u Vašem *e-mailu*, i od tužitelja ste
16 dobili ono što su imali u to vrijeme, i ono što su oni shvatili da Vi tražite.

17 Koliko ja shvaćam, situacija je sada sljedeća: čini se da Vi želite
18 više. Pitanje da li ste konkretno zatražili elektroferograme u prošlosti više
19 nije bitno. Ako želite te elektroferograme, morate podnijeti takav zahtjev, a
20 možete čak to i preskočiti i zatražiti od tužitelja. I već ste dobili potvrdu

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 gospodina McCloskeyog da će učiniti sve što oni mogu da uvjere ICMP da im to dâ.
2 Time ćemo uštedjeti gubljenje bilo kakvog daljeg vremena i oduzimanje vremena od
3 zasjedanja.

4 Tako da molim nastavite sa...

5 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da, ali ako mi dozvolite, časni Sude, samo još jednu
6 rečenicu. U odgovoru Tužilaštva na naš mail kojim smo tražili to, rečeno je da
7 će oni da nastave pretragu dokumenata i /nerazgovijetno/ da će nam obelodaniti
8 ono što budu dobili. Prema to, ja smatram da u... zahtevu Odbrane od 23. januara
9 nije udovoljeno, bez obzira kako je Odbrana naznačila šta rekordi o
10 identifikaciji sadržavaju. A moraju da sadrže elektroferograme, kao što nam je
11 veštak rekao.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja ne vidim nikakav nedostatak u tome
13 što je Tužiteljstvo učinilo. No, u svakom slučaju, imajmo na umu što je rekao
14 sam svjedok vještak, konkretno odgovarajući na moje pitanje. On je od Vas
15 zatražio elektroferograme, odnosno pitao sam ga da li je to ikada tražio od Vas,
16 on je rekao da nije.

17 Nastavimo.

18 Gdje je svjedok?

19 [Svjedok je ušao u sudnicu]

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro, doktore Stojkoviću.
21 Dobrodošli natrag. Nadam se da se imali ugodan vikend u Hagu. Vrijeme je bilo
22 divno.

23 Mi ćemo učiniti sve u svojoj moći da danas završimo da Vašim
24 svjedočenjem.

25 Gospođa Tapušković nastavlja svoje glavno ispitivanje.

26 Gospođo, u Vašim je rukama.

27

28

29

30

1 unutrašnji ili spoljašnji test stručnosti koji, ukoliko je, ovaj, laboratorija
2 ispravno utvrdila... dobila sve rezultate merenja, onda joj se izdaje određeni
3 sertifikat o stručnosti.

4 P: Recite nam sada šta znači ta skraćenica ISO koju ste nam pomenuli, i
5 šta znači ISO 17025.

6 O: ISO je međunarodna organizacija za standardizacije. Ona podrazumeva
7 mrežu nacionalnih laborat... nacionalnih institucija koje se bave
8 standardizacijama, i to po jednu... uključuje, dakle, po jednu organizaciju
9 takve vrste iz svake zemlje. U ovom trenutku, ISO mrežu čini preko 150
10 nacionalnih institucija za ser... za standardizaciju. Sam ISO standard 17025 je
11 jedan iz serije ISO standarda koji se, dakle, specifično bavi laboratorijama
12 koje su u okviru svog delokruga delovanja uključene u procese merenja i
13 kalibracije.

14 P: Hvala. Da se vratimo sada na akreditaciju o kojoj smo mi, ovaj,
15 pričali. Recite mi sada kakav je Vaš zaključak o... u odnosu na ICMP, o značaju
16 vremena kad je dobio ICMP akreditaciju u odnosu na obavljene identifikacije.

17 O: Sama č... Sama činjenica da laboratorija u određenom trenutku kada je
18 sprovela određeni tim analize, određenu konkretnu analizu, nije posjedovala
19 akreditaciju, ne ukazuje da sam proces identifikacije, odnosno sam proces
20 testiranja nije sproveden na valjani način. Međutim, ne može se ustanoviti da li

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je takav proces testiranja u konkretnoj laboratoriji, pre nego što je ta
2 laboratorija dobila sertifikat o... o akreditaciji, da li je zaista i bio
3 sproveden na validan način ili ne, već se o tome može suditi samo naknadnim
4 uvidom u konkretne rezultate konkretnih testova.

5 P: Sada ćemo da pređemo na jedan /sic/ drugu oblast iz Vašega *reporta*, i
6 ja bih molila sada da se u sistem elektronske sudnice pokaže dokaz 1D1242. To je
7 pod pečatom dokaz, tako da bih molila da se ne objavljuje u javnost.

8 Gospodine Stojkoviću, je li imate sliku na ekranu ispred sebe?

9 O: Da.

10 P: Da li možete da nam kažete šta predstavlja ovaj dokument na kome piše
11 da je DNK *report*?

12 O: Ovaj papir predstavlja DNK izveštaj o mogućev... mogućoj
13 identifikaciji određenog lica. Da li mogu da kažem kako se zove to lice?

14 P: Ne, nema potrebe pominjati lice.

15 P: Na osnovu, dakle, upoređivanja DNK profila dobijenog analizom
16 određenog uzorka kosti, i DNK profila dobijenih analizama referentnih uzoraka
17 srodnika jednog nestalog lica. U ovom DNK izveštaju nisu prikazani konkretno
18 utvrđeni DNK profili, već samo biostatistički proračun na osnovu koga se govori
19 o mogućem identitetu. Donji deo teksta zaključka na ekranu nije vidljiv, ali on

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 se dakle - sada ga vidim - na engleskom i na srpsko-hrvatskom jeziku se
2 ustanovljava moguće srodstvo na... na osnovu dakle tako iznetog biostatističkog
3 proračuna.

4 P: Možete li nam reći od kog datuma je ovaj DNK izveštaj?

5 O: Ovaj DNK izveštaj nosi datum 3. mart 2005. godine.

6 P: Vi ste nam rekli da ovaj DNK izveštaj ne sadrži profile. Da li je
7 standardnim operativnim procedurama, bez obzira kada su one izdate, se predviđa
8 da DNK izveštaj sadrži i te profile?

9 O: Standardna operativna procedura o načinu pisanja izveštaja o DNK
10 analizama, koja je meni ovde predočena, podrazumeva da se prikažu i DNK profili.
11 Takođe, uobičajen je, i apsolutno prihvaćeni stručni standard, da se u DNK
12 izveštajima zaista i prikazuju DNK profili koji su utvrđeni u konkretnoj
13 analizi.

14 P: A koja to još pravila... znači pored standardne operativne procedure,
15 koja to pravila još nalažu da jedan takav DNK izveštaj sadrži i profile?

16 O: To su bazična... To su dakle bazična stručna pravila koja su u
17 različitim zemljama propisale različite organizacije. U Srbiji je jedno takvo
18 pravilo potpisa... propisala Sekcija za sudsku medicinu Srpskog ljekarskog
19 društva. U Americi takvo pravilo potpisuje... propisuje *Board* za DNK analize,
20 ili *DNA Analysis Board*. To je kongresni... kogr... kongresno telo koje dakle
21 specificira sve kriterijume za sprovođenje DNK analize u Sjedinjenim Američkim
22 Državama. I u svim drugim zemljama, koliko je meni poznato, po...postoje slična
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pravila, tako da su tu jedna opšte prihvaćena stručna pravila.

2 P: Hvala. Sad ćemo... Da bismo još malo ilustrovali ovo čemu nama
3 pričate, molim da se u sistem elektronske sudnice prikaže dokument koji je
4 takođe pod pečatom, pa molim da se ne objavljuje u javnosti. On nosi oznaku
5 1D1243.

6 Ukoliko mi mogao malo da se poveća donja tabela.

7 Gospodine Stojkoviću, je li imate sliku na ekranu?

8 O: Imam, ali je deo koji se odnosi na notes nečitljiv, zbog... Sada je u
9 redu. Hvala.

10 P: Možete li nam reći šta ovo predstavlja, ovaj dokument koji imate na
11 ekranu?

12 O: I ovo je jedan DNK izveštaj. Doduše, u nešto drugačijem formatu. Ovaj
13 format mnogo više podseća na onaj format koji se nalazi u standardnoj
14 operativnoj proceduri koja je meni bila predočena, i koja je nosila datum 2008.
15 godina. Međutim, u... i ovaj se DNK izvještaj razlikuje od onoga koji je
16 propisan standarnom operativnom procedurom samog... same Međunarodne komisije za
17 nestala lice, kao i standardima, opšte prihvaćenim standardima za DNK analizu u
18 svetu, u smislu da, uprkos činjenici da postoje DNK profili za sve testirane
19 osobe, u delu koji se odnosi na rezultate i zaključak, izostao je bio
20 statistički proračun na osnovu koga se može govoriti o određenom mogućem
21 utvrđenom identitetu.

22 P: Da li možete da uzmete olovku? Ja bih molila poslužitelja da pokaže
23 svedoku način upotrebe olovke. Dobićete jednu olovku kojom ćete moći da crtate

24

25

26

27

28

29

30

1 na ekranu, pa će... pošto se pomenu da ovaj *report* ima DNK profile, da nam
2 pokažete tačno gde su ti DNK profili, da ih obeležite. I koliko imamo tih DNK
3 profila?

4 O: U ovom konkretnom izveštaju imamo DNK profile iz dobijenog analizom
5 uzorka kosti, i to je ovaj niz brojki koje za svaki konkretan DNK lokus - znači
6 ovo je DNK marker ili DNK lokus D3S 1358 - daje konkretno utvrđene alelske
7 varijante prisutne na ovom konkretnom genskom lokusu, i to su varijante 15 i 18.
8 Sledeć...

9 P: Sačekate samo momenat. Moram da Vam dam instrukciju. Hoćete li pored
10 ovih crtica koje ste napravili, do nje da stavite u čistom prostu broj 1, da
11 znamo da je to prvi DNK profil iz uzorka kosti, kako ste rekli?

12 O: Tako je. [Svjedok obilježava]

13 P: 'Oćete nam sada reći gde su drugi DNK profili, i od koga i od... iz
14 čega su uzeti? Ali ne morate imena da pominjete.

15 O: Imena i nisu toliko čitljiva. Ovde su takođe prikazani DNK profili od
16 majke i od oca lica koje se vodi kao nestao.

17 P: Hvala. A recite nam, ovi brojevi koji se nalazi u tim horizontalnim
18 kolonama, šta ti brojevi predstavljaju?

19 O: Ovaj uređeni niz brojeva u... u horizontalnim redovima predstavljaju
20 u stvari taj konkretni DNK profil utvrđen za svako testirano lice, u odnosu na
21 analizirane genske markere... na ovih 16 analiziranih genskih markera.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Objasnite nam, onda, kako elektroferogrami izgledaju. Kako oni
2 vizuelno izgledaju?

3 O: Elektroferogrami predstavljaju rezultate DNK analize koje prikuplja
4 ko... software iz kompjutera koji je povezan na uređaj za elektroforezu. On
5 predstavljala niz signala u formi koja najviše podseća na elektrokardiogram,
6 odnosno na EKG. Dakle, imamo niz šiljaka, odnosno *peakova*, pri čemu svaki
7 konkretan signal, odnosno *peak*, korespondira sa tačno određenim... sa tačno
8 određenim brojem, odnosno alelom iz DNK profila.

9 P: Da li možete sada pored ovih šiljaka da nam stavite broj 5... broj 4,
10 što predstavljala...

11 O: [Svjedok obilježava]

12 P: ...ilustruje kako izgleda elektroferogram, i pored ovih tačkica koje
13 ste stavili, stavite nam broj 5, da se vidi da broj 4 treba se podudara sa
14 brojem 5. Stavili ste dve tačkice ispod prvog, pa...

15 O: [Svjedok obilježava] Znači, ovo bi trebao sa ovim, a ostali.

16 P: Ja bih Vas molila sada da se u uglu potpišete i stavite današnji
17 datum.

18 O: [Svjedok obilježava]

19 P: 30.06.

20 O: [Svjedok obilježava]

21 P: Recite nam sada: da bi se izvršila provera između podudarnosti ovih
22 *peakova* na elektroferogramu, i brojeva koji se pojavljuju u ovim DNK profilima,
23 da li je... šta mi trebamo da imamo od dokumentacije da bismo izvršili tu
24 proveru podudarnosti između DNK profila koji su iskazani u tabeli, i *peakova* na
25 elektroferogramu? Koje mi im... moramo imati dokumente u jednom izveštaju o
26 identifikaciji?

27

28

29

30

1 O: Dakle, pored ovakvog jednog DNK izveštaja, potrebno bi nam bilo da
2 nam se dostave, makar u elektronskoj formi, konkretni elektroferogrami za sva
3 tri utvrđena DNK profila. Pored toga, ukoliko su analize sprovedene u duplikatu,
4 a običaj dobre laboratorijske prakse nalažu da se za baze podataka svi DNK
5 profili utvrđuju dva uputa, dakle potrebno je da nam se dostave za svaki uzorak
6 oba elektroferograma koja su utvrđena, i iz kojih je utvrđen ovakav DNK profil.

7 P: Da li je to uobičajena praksa kad se dostoje /?dostavljaju/ takvi
8 dokumenti sudu?

9 O: Ne mogu da govorim za sudove van Srbije i Crne Gore, u kojima sam ja
10 bio veštak, ali u ovim sudovima jeste uobičajena praksa, i u svakom slučaju je
11 moja uobičajena praksa kao stručnog veštaka.

12 P: Sada smo Vam pokazali dva izgleda... različita izgleda DNK *reporta*.
13 Za ovaj *report* ste rekli da Vas podseća na *report* koji je predviđen u
14 standardnoj operativnoj proceduri, ali da li smatrate da je ovaj *report*
15 kompletan ili ne?

16 O: Ovaj DNK izveštaj je takođe nekompletan, budući da u delu koji se
17 odnosi na zaključke i rezultate izostaje biostatistički proračun koji je bio
18 prikazan na prethodnom meni datom DNK izveštaju, a koji u ovom konkretnom DNK
19 izveštaju ne sadrži ni procenu indeksa verodostojnosti, ni procenu verovatnoće
20 utvrđenog srodničkog odnosa između testiranih lica. Na osnovu ovakvog DNK
21 izveštaja, nemoguće je zaključiti o tome da li je, i sa kojom sigurnošću se može
22 tvrditi da testirani... osoba čiji je uzorak kosti testiran jeste u određenim
23 srodničkim odnosima sa osobama čiji su referentni uzorci krvi testirani.

24 P: Hvala. Više nam neće biti potreban ovaj dokument. Sad ćemo preći na
25 jednu... Sad ćemo preći na jedan, ovaj, drugu temu u Vašem ispitivanju.

26 I molim da se u sistem elektronske sudnice prikaže dokument koji nosi
27 oznaku P...

28 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Trebalo bi da taj dokument spremimo.

29
30

1 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da, časni Sude. Zaboravila sam.
2 Sada bih molila da se prikaže dokument P3005.
3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Janisiewicz.
4 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Ovaj dokument je pod pečatom.
5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Znači, ovaj se dokument neće emitirati.
6 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Hvala na asistenciji.
7 Gospodine Stojkoviću, da li vidite dokument?
8 O: Da.
9 P: Da. Da li Vam je ovaj dokument u pripremi za Vaše svedočenje pokazan
10 od strane Odbrane?
11 O: Jeste.
12 P: Hvala. U ovom dokumentu, u drugom paragrafu, vidimo da ICMP izveštava
13 da je do danas - a dokument nosi datum 30.11.2007. godine - Međunarodna komisija
14 za nestala lica primio uporedive uzorke za 7.772 osobe. Možete li nam reći šta
15 se smatra ovde pod uporedivim uzorcima?
16 O: Ja mislim da je ovo neprecizan prevod. Ja sam u... u svom izlaganju,
17 i a u stručnoj literaturi... *reference samples* su u stvari referentni uzorci,
18 odnosno uzorci koji se koriste za upoređivanje. Tako da oni nisu uporedivi već
19 su uzorci... najbolji prevod bi zaista bio "referentni uzorci". To su... To bi,
20 dakle, bili uzorci srodnika lica koja se vode kao nestali, a oni uključuju sve
21 one osobe u prvom stepenu srodstva, ili u nekom daljem stepenu srodstva, dok
22 kojih se moglo doći kako bi se nakon DNK analize iz njihovih uzoraka, dakle tih
23 referentnih uzoraka, moglo nešto zaključiti o mogućem identitetu osoba čiji su
24 uzorci skeletnog materijala, odnosno kosti, analizirani.
25
26
27
28
29
30

1 P: U sledećoj rečenici, ovaj izveštaj ICMP-a nam govori da je ICMP...
2 ICMP je dobio profile DNK iz 8.445 koštanih uzoraka. Šta nam ovaj broj,
3 gospodine Stojkoviću, predstavlja?

4 O: Dakle, ja mogu da pretpostavim da je ICMP analizirao određeni broj
5 uzoraka, i uspešno je utvrdio DNK profile, odnosno dobio elektroferograme koji
6 su bili čitljivi za 8.445 takvih uzoraka. Koliko je uzoraka kostiju testirano, u
7 ovom dokumentu se ne navodi.

8 P: Hvala. Sledeća rečenica kaže da ti profili predstavljaju 5.280
9 različitih osoba. Da li to znači da identitet tih 5.240 /sic/ osoba... da li je
10 on utvrđen ili nije, ili se samo zna da pripadaju različitim osobama?

11 O: Pa ovde se kaže da je analizom 8.445 uzoraka dobijeno praktično 5.280
12 različitih DNK profila, pa se može ustanoviti da ima minimalno 5.280 različitih
13 osoba koje se nalaze u ovom uzorku. Ovaj broj može biti i veći ukoliko se uzme
14 mogućnost da u takvom uzorku postoje jednojajčani blizanci koji moraju imati
15 identične DNK profile.

16 P: Hvala, gospodine Stojkoviću. Sledeća rečenica, i to Vam je
17 pretposlednja rečenica u drugom paragrafu ovog dopisa, stoji da tih 5.280
18 individualnih profila, Međunarodna komisija za nestala lica je utvrdila
19 porodična podudaranja za 5.055 osoba. Da li su tih 5.055 osoba... znači tačno za
20 njih znamo njihovo ime i prezime?

21 O: Ne, to naravno ne mora da znači da je... da mi znamo imena i
22 prezimena tih 5.055 osoba, budući da u nekom konkretnom slučaju moglo je da
23 nestane, na primer, dvoje dece, i analiz... DNK analizom ako smo ustanovili
24 identitet jednog od ove... ovo dvoje dece, nemoguće je razumeti da li je to
25 jedan ili drugi brat, na primer, koji je nestao.

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Na osnovu ovih podataka... ovih cifara koje smo mi sada
2 pročitali ovde pred Većem, gospodin Parsons, koji je potpisao ovaj izveštaj
3 Međunarodne komisije za nestala lica, je došao do zaključka da je ukupan broj
4 nestalih najverovatnije se kreće oko 8.100. Da li Vi možete da kažete na osnovu
5 čega je... na osnovu čega se došlo do tog broja od 8.100?

6 O: Mogu. Na osnovu ovih brojki koje su malopre iznete, doktor Parsons je
7 ustanovio stopu podudaranja od 95,7%, budući da 5.055 predstavlja 95,7% od brojke
8 5.280. Na osnovu okolnosti da ima 7.772 osobe koje se potražuju od strane
9 srodnika u ovome trenutku, pretpostavio je da taj broj od 7.772 osobe
10 predstavlja 95,7% od ukupnog broja ljudi koji se potražuju. U ovom konkretnom
11 dokumentu, doktor Parsons je pokušao da izračuna i interval poverenja - odnosno
12 ne znam kako je to ovde prevedeno - od 0,54%.

13 P: Recite mi samo da li je gospodin Parsons svoju računicu zasnovao na
14 brojevima DNK izvršenih identifikacija, ili je zasnovao svoju računicu na broju
15 lica koja se potražuju, odnosno broju lica koji se nalaze na... na spisku
16 nestalih?

17 O: Doktor Parsons je koristio obe te brojke da bi došao do broja lica
18 koji se... koji je nestao, pri čemu iz ovog dokument se nigde ne vidi na koji
19 način je utvrđeno da je ovih 7.790... 7.772 koje su prijavljene kao nestale
20 zaista nestale u vezi sa konkretnim zločinom koji se desio u julu 1995. godine.
21 Pored toga, ne vidi se kako je ustanovljeno da je ovih 5.280 osoba koje su... za
22 koje su utvrđeni DNK profili, kako je ustanovljeno da su oni stradali u
23 konkretnom zločinu iz jula 1995. godine. Tu su dve implicitne hipoteze koje su
24 morale biti navedene kao hipoteze u ovom izveštaju. Ili ukoliko je ova činjenica
25 presuđena od strane Suda do sada, dakle, da se 7.772 osobe vode kao nestale u
26 konkretnom zločinu, onda je to moralo biti navedeno u izveštaju kao dokazana i
27 presuđena činjenica.

28
29
30

1 P: Hvala, gospodine Stojkoviću, na ovom razjašnjenju. Mi smo u... u
2 petak, neposredno pred Vaše svedočenje, čuli ovde i profesora Dušana Dunjića,
3 koji nam je svedočio o nekim drugim, ovaj, analizama koje je on sproveo, i na
4 stranici 22957 on nam je pričao o tome sa čime DNK izveštaji moraju da budu
5 nadopunjeni.

6 Recite mi Vi sada: po Vašim saznanjima, po pravilima Vaše struke, da li
7 se identifikacija zasnovana na DNK analizama koriste samostalno ili se koriste u
8 korpusu i nekih drugih dokaza?

9 O: Mi smo u dosadašnjem radu DNK laboratorije Instituta za sudsku
10 medicinu uvek koristili i sve ostale podatke koji su prikupljeni u vezi sa
11 konkretnim krivičnim delom, i to je načelno pravilo, da se svuda u svetu, dakle,
12 DNK analize ne mogu tretirati odz... odvojeno od korpusa ostalih dokaza u
13 konkretnom predmetu. Znači, samim DNK analizama nikada se ne utvrđuje ono što se
14 na sudu zove "materijalna istina", već samo mogući identitet, i to je u ovim DNK
15 izveštajima i navođeno kao mogući identitet. Definitivni... Definitivnu potvrdu
16 o identitetu daće odgovarajući sud, nakon što veštak prethodno prikupi DNK
17 analize, *anti-mortem* i *post-mortem* podatke upoređi međusobno, i uklopi ih
18 zajedno sa DNK analizama i svim drugim dokazima koji postoje u spisima predmeta
19 u vezi sa konkretnim krivičnim delom.

20 P: Hvala, gospodine Stojkoviću. I sad ćemo preći na zaključke iz Vašeg
21 nalaza. To je... Molim da se u sistem elektronske sudnice stavi dokaz 1D1069.
22 Engleska verzija stana 17, B/C/S verzija strana 16.

23 Vaš... Je li vidite to na ekranu, gospodine Stojkoviću?

24 O: Vidim.

25 P: Hvala. Vaš prvi zaključak glasi da se validnost konkretnih DNK
26 izveštaja ICMP-a može utvrditi samo od slučaja do slučaja.

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Janisiewicz.
2 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Ulažemo prigovor na ovo pitanje.
3 Može mu se pitanje postaviti direktno, umjesto da mu se pokaže njegov nalaz.
4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Kakva je razlika u tome? Idemo dalje,
5 molim Vas. Možete odgovoriti na pitanje.
6 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časni Sude.
7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ili možda još uvijek treba da postavite
8 pitanje.
9 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časni Sude. Da, postaviću pitanje sada.
10 P: Koliko smo mi Vama do sada takvih izveštaja, *reporta*, u pripremi
11 Vaše... za Vaše svedočenje, koliko smo mi takvih izveštaja Vama, ovaj, pokazali?
12 O: Ja sam imao priliku da vidim tri izveštaja, od kojih su dva dan...
13 danas prikazani i na Sudu.
14 P: I možete li /?dati/ samo jedan zaključak: kakva je njihova validnost?
15 Kakva je njihova vrednost?
16 O: Nijedan od ova tri prikazana izveštaja nije zadovoljavao ni
17 standardne operativne procedure koje Međunarodna komisija za nestala lica
18 propisuje za davanje DNK izveštaja, a ni minimalne standarde struke koje se bave
19 ovom oblašću.
20 P: Hvala. I moje zadnje pitanje Vama: validnost celokupnog postupe
21 /?postupka/ DK... DNK identifikacije - to je tačka 2 Vašeg zaključka - se može
22 ustanoviti poređenjem SOP-a sa postupcima koje je ICMP stvarno utvrdio. Da bi
23 smo mi saznali, pored postojećih SOP-a koje mi imamo, koje /nerazgovijetno/
24 standardna procedura, mi moramo da imamo i... zar ne, i sve rezultate koji su
25 dobijeni, da bismo mogli da uporedimo to?
26
27
28
29
30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] izvolite.
2 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Ovo je sugestivno pitanje.
3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Tapušковиć?
4 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Pa, preformulisaću, časni Sude, moje pitanje.
5 P: Da li Vi možete da nam kažete šta potvrđuje validnost postupka
6 identifikacije?
7 O: Ja sam u svome izveštaju naveo da su standardne operativne procedure
8 koje su meni prikazane, u najvećoj meri u skladu sa savremenim standardima
9 struke. Međutim, ja nisam mogao da se uverim da su u konkretnim slučajevima bili
10 prikaz... bili poštovani... bile poštovane ove standardne operativne procedure.
11 Bar u izveštajima koji su meni bili prikazani, ove standardne operativne
12 procedure, dakle, nisu bile poštovane. Zbog toga, da bih se izjasnio da li je
13 čitav proces val... DNK identifikacije stručno validan i zasnovan na pravilima
14 nauke i struke, ja bih morao da dobijem određeni broj izveštaja ili sve
15 izveštaje koji su dobijeni za identifikaciju ljudi koji se tiču konkretnog
16 zločina za koji se na ovom Sudu sudi kako bi se, ili za sve kompletno, ili za
17 bar jedan njihov deo, mogao izjasniti o validnosti sprovedenih standardnih
18 operativnih procedura. To bi, u najmanju ruku, uključivalo DNK izveštaje za sve
19 ili samo neke konkretne slučajeve, kao i sva... svu ostalu dokumentaciju koju
20 Međunarodna komisija za nestala lica ima za te konkretne sprovedene DNK analize.
21 Kada kažem "sve.. svu ostalu dokumentaciju", to najmanje uključuje elektronsku
22 formu elektroferograma za uzorke kosti i referentne uzorke krvi od srodnika
23 nestalih lica. Ukoliko su urađeni samo jedanput, onda po jednom, a ukoliko su
24
25
26
27
28
29
30

1 urađeni u duplikatu, kao što bi to trebalo da bude, onda sve kopije tih
2 elektroferograma. Samo na taj način ću ja moći da budem u stanju da vidim da li
3 je standardna operativna procedura za čitanje elektroferograma koja mi je ovde
4 bila data, zaista poštovana prilikom... prilikom tumačenja konkretnih
5 elektroferograma i prikazivanja konkretnih DNK profila. Naravno, ovo bi
6 isključilo dostavljanje DNK profila u kodiranoj formi, pošto su kodirani DNK
7 izveštaji apsolutno nečitljivi za bilo koga ko nema ključ za čitanje takvih
8 kodiranih izveštaja.

9 P: Hvala, gospodine Stojkoviću. Ja nemam više za Vas pitanja.

10 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, ja sam glavno ispitivanje ovog svedoka
11 završila.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem, gospođu Tapušковиć.

13 Gospodine Ostojić, imate li pitanja?

14 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ne, časni Sude.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođu Nikolić?

16 GĐA NIKOLIĆ: Nemam pitanja za ovog svedoka. Hvala, časni Sude.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem. Gospodine Lazareviću?

18 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Nemam pitanja.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Gospođu Fauveau?

20 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Nemam pitanja.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Gospodin Krgović?

22 G. KRGOVIĆ: [simultani prevod] Ništa, časni Sude.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodin Sarapa?

24

25

26

27

28

29

30

1 G. ŠARAPA: [simultani prevod] Nemam pitanja, hvala.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođa Janisiewicz, molim da se
3 predstavite svjedoku.

4 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Trebalo bi da
5 bude kratko.

6 Unakrsno ispituje gđa Janisiewicz:

7 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

8 P: Dobro jutro, doktore Stajkoviću. Ja se zove gospođa Janisiewicz, i
9 zastupam Tužilaštvo. Postavit ću Vam nekoliko pitanja vezano za glavno
10 ispitivanje.

11 Kao prvo, doktore Stojkoviću, mi smo se prvi puta sreli u srijedu, 25.
12 juna, radi prethodnog razgovora, je li tako? /kako je prevedeno/.

13 O: Tako je.

14 P: Danas, na strani 9 transkripta, govorili ste nešto malo o pitanjima
15 vezanim za kodiranje DNA izvještaja. U petak ste govorili o pitanjima vezanim za
16 opću privatnost DNA izvještaja. Vama je poznato da ICMP nije priključen ni uz
17 kakvu policijsku ili sudsku organizaciju, je li tako?

18 O: Koliko je meni poznato, da. Tako je.

19 P: I Vi shvatate kakva je humanitarna misija ICMP-a, je li tako?

20 O: Da.

21 P: Isto tako priznajete da postoje pitanja privatnosti vezana sa
22 hiljadama žrtava ratnih zločina, i da li je to različito od one privatnosti koja
23 se odnosi na pojedinačne slučajeve, da tako kažemo, domaćeg kriminala...
24 obiteljskog kriminala?

25 O: Ne. Ne r... Mislim da pitanje privatnosti u ovom konkretnom slučaju
26 nije ni u kojoj meri različito od pitanja privatnosti u odnosu na...u bilo kom

27

28

29

30

1 Drugom krivičnom predmetu koji se vodi u bilo kom drugom sudu, u ovom ili nekom
2 drugom sudu. Niti mi je jasno na šta se tačno odnosi pitanje privatnosti.

3 P: Preći ćemo na sljedeće pitanje.

4 Vi ste takođe danas govorili i o statistici vezanoj za istraživanje koje
5 je vršio ICMP i njegovo testiranje, je li tako? To je strana 14 u transkriptu.

6 O: Sećam se.

7 P: Željela bih da sada pogledamo najnoviju statistiku koju nam je ICMP
8 dao, to jest Tužilaštvu. Molila bih da pogledamo dokument 3488 u elektronskoj
9 sudnici. To je dokument sa liste 65 ter i on je pod pečatom. Zamolila bih da
10 pogledamo stranu 15 ovog dokumenta, to jest zadnju stranu.

11 Na vrhu dokumenta vidimo da se tu radi o spisku za predmete vezane za
12 Srebrenicu. Molim da pogledamo dno strane. Možda bi smo mogli malo da uvećamo
13 ovaj dio. Ne znam da li se vidi. Tu se na dnu strane navodi da je informaciju
14 dao ICMP, a datum je 13. juni 2008. Je li tako?

15 O: Da, vidim to.

16 P: Sada bi zamolila da pogledamo opet vrh stranice. Doktore Stojkoviću,
17 htjela bih da pogledamo neke od ovih brojeva zajedno. Na vrhu, prvi red, vidimo
18 status uzoraka krvi. Onda imamo prikupljene uzorke, i to je 21.307. Što, po
19 Vašem mišljenju, to predstavlja?

20 O: Ova brojka govori da je od 21.307 osoba koje su na neki način u
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 srodničkim vezama sa licima koja su prijavljena kao nestala u Srebrenici,
2 prikupljeni uzorci krvi.

3 P: U redu. Red ispod toga gdje stoji "profili krvi u bazama podataka" i
4 broj je 21.296. Molim Vas da nam kažete što bi to značilo.

5 O: To znači da 11 uzoraka krvi koji su prikupljeni još uvek nisu
6 analizirani pa je od 21.307 osoba koje... čiji su uzorci krvi prikupljeni,
7 utvrđen DNK profil za 21.296 osoba. Bar jedanput.

8 P: Hvala. Zatim vidimo broj 7.789 koji je vezan sa brojem nestalih lica
9 koje predstavljaju prikupljeni uzorci krvi. To je ažurirani broj od onih 7.772
10 koji se koristio danas u P3005. Je li tako?

11 O: Tako je. Dakle, očigledno je da je ICMP uspeo da prikupi za još 17
12 porodica uzorke krvi.

13 P: Hvala. Sada bih zamolila da pođemo malo niže na st... ustvari, ovdje.
14 Hvala. Sada smo u dijelu koji nosi naslov "Izveštaj DNA ICMP". Vidimo ukupan
15 broj izvještaja, i to je 10.231. Molim Vas da nam objasnite šta to znači.

16 O: To je znači da je D... da je ICMP izdao 10.231 DNK izveštaj.

17 P: Pored toga vidimo "predstavljeni pojedinci", i tu je broj 5.616. Da
18 li to znači da je od tih 10.231 izvještaja, ICMP identificirao 5.616 pojedinaca?

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: To znači da je IC... ICMP utvrdio mogući identitet za 5.616 lica.
2 Pored toga, to znači da je 171 osoba isključena i da je još 4.444 osobe, odnosno
3 4.444 uzorka reasocirano sa nekim od ovih 5.616 uzoraka. Ove tri brojke kada se
4 saberu bi morale da daju gornju cifru.

5 P: U redu. Hvala. U stvari, ispričavam se, imam još jedno pitanje. Vama
6 je poznato da se ovaj rad i dalje obavlja u ICMP-u, je li tako?

7 O: Ja pretpostavljam da je tako. Nemam direktna saznanja, ali sam
8 siguran da je tako.

9 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Hvala. Nemam više pitanja, časni
10 Sude.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospođo Janisiewicz.

12 Ima li dodatnog ispitivanja, gospođo Tapušковиć?

13 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Ne časni Sude, nemamo više pitanja za svedoka.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Da li netko od mojih kolega ima
15 pitanja? Ne.

16 Doktore Stojkoviću, bit će Vam drago čuti da je Vaše svjedočenje konačno
17 završeno. U ime Sudskog vijeća, želim Vam se zahvaliti na suradnji i dolasku
18 ovamo. I u ime sviiju prisutnih, želim Vam sretan povratak kući.

19 SVJEDOK: [simultani prevod] Hvala Vam. Drago mi je što sam mogao biti od
20 pomoći Sudu.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 [Svjedok se povlači]

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Tapušковиć, dokumenti? Dokazni
3 predmeti? Mikrofon molim.

4 GĐA TAPUKOVIĆ: Časni Sude, da. Dokazni predmeti su...

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Živanoviću, kolegica je
6 predaleko od mikrofona. Hvala.

7 GĐA TAPUKOVIĆ: Časni Sude, samo bih imala jednu korekciju na transkript.
8 Na strani 6, red 25, treba da piše 17.025 - to je taj ISO standard - a piše 025.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Hvala Vam.

10 Dokazni predmeti?

11 GĐA TAPUKOVIĆ: Od exhibitu /prevod engleskog transkripta: dokaznih
12 predmeta/ to je 1D1069.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] 1D1069. To je izvještaj, uključujući i
14 životopis.

15 GĐA TAPUKOVIĆ: Tačno, časni Sude. Sledeći dokument je 1D1241, pod
16 pečat... Izvinjavam se, 1D1242, pod pečatom.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] To je DNA izvještaj.

18 GĐA TAPUKOVIĆ: Jeste. I sledeći DNA izveštaj, takođe pod pečatom,
19 1D1243.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Je li to sve?

21 GĐA TAPUKOVIĆ: Takođe još ovaj dokument koji nam je sâm svedok crtao za
22 vreme njegovog svedočenja. Još taj dokument kojemu treba dati broj. Hvala, časni
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Sude.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. To će dobiti broj dokaznog
3 predmeta, ako već nije.

4 Ima li prigovora, gospođo Janisiewicz?

5 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Časni Sude, mi mislimo da gospođa
6 Tapušković nije koristila 1D1241 sa svjedokom.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ona to ni ne nudi na uvrštavanje. Ona
8 nudi 1242 i 1243.

9 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Ispričavam se. Krivo sam pročitala.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Ima li prigovora?

11 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Nema.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ima li prigovora drugih timova Obrane?
13 Nema. Onda su svi dokumenti uvršteni u dokazni spis.

14 Da li Vi imate nekih dokaznih predmeta?

15 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Da, jedan, 65 ter broj 3488. To je
16 tablica ICMP-a za srebreničke predmete, pod pečatom.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ima li prigovora, gospođo Tapušković?

18 GĐA TAPUKOVIĆ: Nema, časni Sude. U redu je.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. I to se uvrštava. Možemo prijeći
20 na Vugu.

21 Da, gospodine Živanoviću?

22 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Časni Sude, možemo li sada na pauzu?

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da. Može.

24

25

26

27

28

29

30

1 [Sudije vijećaju]

2 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođo Janisiewicz, podsjetite me zbog
3 čega dokument P3488 treba biti pod pečatom.

4 GĐA JANISIEWICZ: [simultani prevod] Koliko shvaćam, zato što u njemu
5 postoji statistika vezano uz istraživanje ICMP-a, i time se može to povezati sa
6 imenima dvoje osoba, ako to usporedite da ostalim tablicama ICMP-a.

7 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Ali mi smo razgovarali o sadržaju tog
8 dokumenta na otvorenoj sjednici.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, ali nismo emitirali.

10 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Ali smo razgovarali o sadržaju
11 dokumenta.

12 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Časni Sude, slažem se s Vama. Mi
13 surađujemo sa ICMP-om da oni pokušaju malo učiniti dostupnijim taj materijal.
14 Oni su prilično oprezni oko toga, no mi ne znamo zbog čega to tako mora biti.
15 No, mi i dalje to od njih tražimo i surađujemo s njima tako da i tokom suđenja
16 možemo koristiti mnoge podatke. Oni se puno oslanjaju na svoju sposobnost da
17 komuniciraju sa zajednicom žrtava, i zbog toga su obećali da će štititi žestoko
18 njihovo povjerenje i tajnost podataka. No, cijelo je to pitanje prilično
19 složeno. Mislim da smo o tome razgovarali sa gospodinom Parsonsom. Moramo
20 odvagnuti važnost javnog, u suprotnosti s privatnim. Mi pokušavamo da se to
21 razriješi.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] 25-minutna pauza.
2 ... Početak pauze u 10.10h
3 ... Sjednica nastavljena u 10.38h
4 SUĐSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Izvolite sjesti.
5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Za zapisnik, gospođa Janisiewicz više
6 nije ovdje, ali je došao gospodin Bourgon.
7 Dobro jutro, gospodine Vuga.
8 SVJEDOK: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici.
9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Drago mi je što Vas mogu pozdraviti u
10 ovoj sudnici gdje se vodi postupak protiv gospodina Popovića i drugih. Vi ste
11 pozvani kao svjedok vještak od strane dva tima Obrane, konkretno tima Obrane
12 gospodina Popovića i gospodina Drage Nikolića.
13 Očekujemo da ćete svjedočiti nekoliko dana. Nadam se da ste spremni na
14 to.
15 Prije nego li počnete, naš pravilnik traži da date svečanu izjavu kako
16 ćete govoriti istinu i cijelu istinu. Vidim već da imate tekst svečane izjave
17 pred sobom. Molim pročitajte ga na glas, i time ćete se obavezati pred ovim
18 Sudom.
19 SVJEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu, i
20 ništa osim istine.
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

SVJEDOK: PETAR VUGA

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Izvolite sjesti.

Gospodin Živanović, pretpostavljam, će krenuti uskoro sa svojim pitanjima. Prvo bih htio reći nešto prije nego počnemo. Ako Vam u bilo kojem trenutku bude potrebna pauza, zatražite to. Recite nam i ići ćemo na pauzu. Ako postoji nešto u sudnici što Vam smeta dok svjedočite, recite nam.

SVJEDOK: Hvala, časni Sude.

SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Gospodine Živanoviću.

G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Htio sam samo ukazati na to da smo pripremili tri fascikle dokumenata za gospodina Vugu. Oni su pored njega. I gospodinu McCloskeyom sam ponudio da pregleda fascikle ako je potrebno, ili registratore.

Hvala.

Ispituje g. Živanović:

P: Dobar dan, gospodine Vuga. Ja bih Vas molio na početku da nam kažete Vaše tačno ime i prezime.

O: Ja sam Vuga Petar, pukovnik u penziji.

P: Hvala Vam. Vi ste dali detaljnu... dosta detaljnu Vašu biografiju. Ona je ovde pod 1D1176. Međutim, ja ću Vas zamoliti da ukratko samo prođemo kroz nju, i da nam kažete i na ovoj javnoj sednici nekoliko značajnih podataka.

1 Recite mi, molim Vas, prvo gde ste i kada rođeni.

2 O: Ja sam rođen u selu Novi Grabovac kod Novske, u zapadnoj Slavoniji, u
3 Republici Hrvatskog, 1938. godine.

4 P: Sad nam recite koje su Vaše školske kvalifikacije, koje je Vaše
5 obrazovanje.

6 O: Ja sam u građanstvu završio osam razreda osmogodišnje škole i srednju
7 ekonomsku školu. I diplomirao sam u srednjoj ekonomskoj školi. Posle toga sam
8 otišao u podof... vazduhoplovnu podoficirsku školu veze, i završio sam
9 vazduhoplovnu podoficirsku školu veze 1956. godine. Položio sam ispit za čin
10 oficira po krogra... po programu akademije veze, posle čega sam završio školu
11 usavršavanja oficira veze u ratnom vazduhoplovstvu i protivvazdušnoj odbrani.
12 Zatim sam položio prijemni za komandno-štabnu akademiju ratnog vazduhoplovstva i
13 protivvazdušne odbrane, i završio sam tečaj taktike i operatike. To je moje
14 školovanje koje je bilo u vazduhoplovstvu.

15 Što se tiče službe bezbednosti, ja sam završio osnovni kurs bezbednosti.
16 Završio sam viši kurs bebe... bezbednosti, na kojem sam kasnije bio i predavač.
17 Inače sam završio i školu stranih jezika JNA - nemački jezik. Ja imam još
18 kurseva, kao što kurs vojne policije 1959., i nekoliko kurseva koji se odnose na
19 obrazovanje nastavnika u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. To su didaktičko-
20 metodički kurs, kurs psihologije i pedagogije, i još neki kursevi koji o... koje
21 o... ovim... ovom prilikom nisu tako bitni. Ali to je bilo moje školovanje u
22 toku moje karijere vojničke. Napredovao sam od čina vodnika do čina pukovnika,
23 od podoficira do oficira čina pukovnika, u kom sam činu penzionisan 1992.
24 godine.

25 P: Hvala. Možete li nam sada reći na kojim ste sve poslovima radili
26 tokom Vaše vojne karijere?

27

28

29

30

1 O: Pošto sam u vojsci bio 36 godina u aktivnoj službi, obavio...
2 obavljao sam više različitih dužnosti. Moja početna dužnost je bila kao
3 nastavnika u podoficirskoj školi u kojoj sam i završio školu. Posle toga sam
4 bio... položio za čin i postao sam referent bezbednosti u bataljonu veze. Nakon
5 toga sam bio zamenik komandanta bataljona veze ratnog va... komande ratnog
6 vazduhoplovstva. Bio sam načelnik organa bezbednosti u puku vazdušnog
7 osmatranja, javljanja i navođenja. Bio sam takođe u upravi... u komandi ratnog
8 vazduhoplovstva jedan od starešina u organu bezbednosti komande ratnog
9 vazduhoplovstva. Posle toga sam otišao u Upravu bezbednosti, zapravo upućen sam
10 u Upravu bezbednosti na dužnost, gde sam radio u kontraobaveštajnom odeljenju
11 Uprave bezbednosti - na otkrivanju, praćenu i sprečavanju agentovne delatnosti
12 prema Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Zatim sam oti... premešten u Pančevo za
13 nastavnika, gde sam bio rukovodilac grupe nastavnika, i ujedno nastavnik. Posle
14 toga sam postavljen za načelnika za nauč... organa za naučno-istraživački rad
15 organa i Službi bezbednosti Jugoslovenske narodne armije. Sa te dužnosti sam
16 vraćen u Upravu bezbednosti, i bio sam postavljen za pomoćnika načelnika Uprave
17 bezbednosti za sekre... organe bezbednosti u sekretarijatima narodne odbrane
18 SFRJ. I još neke dužnosti koje nisu trajale duže, pa samim tim nemaju većeg
19 značaja i uticaja za razmatranje, i... ili za saznanje.

20 P: Hvala Vam. Ja bih Vas samo zamolio možda malo sporije da govorite...

21 O: U redu. U redu. Razumeo sam.

22 P: ...kako bi prevodioci razumeli. Rekli ste da ste... zato ću
23 ponoviti... Vi ste rekli da ste bili, ako sam Vas dobro razumeo, u grupi za
24 naučno-istraživački rad.

25 O: Ja nisam bio u grupi. Ja sam bio rukovodilac te grupe za naučno-
26 istraživački rad. Starešina.

27 P: Gospodine Vuga, Vi ste nam dali... Vi ste dali... podneli se svoj
28 nalaz. To je 1D1175. Pa bih Vas molio da mi kažete koja je bila polazna osnova

29
30

1 za izradu Vašeg nalaza.

2 O: Prilikom opredelenja da pristupim izradi nalaza... Ja moram još ovde
3 da napomenem da sam ja u taj nalaz ušao sa saznanjima o tome kako je uopšte
4 koncipiran sistem bezbednosti bio na osnovu koga se je nalaz trebao raditi. Ja
5 sam bio jedan od uč...učesnika koji je vršio istraživanja koja su prethodila
6 izradi pravila službe organa bezbednosti JNA, i na o... i učestvovao sam u
7 izradi koncepta tog pravila, zapravo nacрта tog pravila. I za mene je bilo
8 značajna činjenica da su... da se nalaz i ovo što trebam da radim bazira ključno
9 na tom pravilu. Pa je i metodologija koja je primenjena mogla biti izabrana
10 onako kao bi najbolje našla izlaz iz onog što je trebalo da se reši. U tom
11 pogledu, moja polazna osnovica je bila i iskustvo koje sam imao u rukovođenju
12 organom za naučno-istraživački rad, u kome je metodologija istraživanja
13 bezbednosnih pojava bila glavna tema ili glavni način kako se delovalo i radilo
14 u okviru te grupe za naučno-istraživački rad. Taj prim... Taj je prilaz i ovde
15 bio u osnovi zastupljen. Mi smo u principu ovakve slučajeve rešavali jednim
16 metodom, jednim metodskim postupkom koji se zove "studija slučaja". To je jedan
17 kompleksan način izučavanja pri čemu se mora uspostaviti određena... određeni
18 red unutar problema koje treba rešavati, što će reći, od bazičnih osnova na čemu
19 se temelji čitava delatnost, pa sve preko drugih normativnih dopuna koje se u
20 toj delatnosti vrše, da bi se išlo u praktično prepoznavanje pojedinih činjenica
21 koje u tim kriterijima mogu naći svoje mesto. To je otprilike postupak po kome
22 se išlo u izradi... koji sam ja koristio u izradi. Naravno da je za to potrebna
23 određena polazna osnova.

24 P: Ja bih Vas molio sada da nam kažete koja je ta polazna osnova bila za
25 taj Vaš konkretni...

26 O: Za mene je polazna osnova u izradi ovog izveštaja bila optužnica u
27 kojoj stoji da se u periodu na koji se odnosi izveštaj, počinjena ubistva ratnih
28
29
30

1 zarobljenika, protivno zakonima Republike Srpske, i protivno međunarodnim
2 pravilima i... odnosno propisima /?u primeni/ pravila međunarodnog ratnog prava
3 koji su tada bili na snazi. I da u tome ima određeno mesto razmatranja
4 dokumenata i svega onog što je preda mnom stajalo, u okviru funkcije
5 bezbednosti, odnosno organa bezbednosti koji su u to vreme bili na službi na tom
6 prostoru. To je bila polazna osnova, da se na taj način studija slučaja stavi
7 ispred i da se u tome pronalazi sve ono što je relevantno za funkciju
8 bezbednosti. Ja se strogo ograničavam na ovo... ovaj termin: "funkciju i org...
9 funkciju bezbednosti" i "organa bezbednosti". To je okvir u kome se kretalo ovo
10 istraživanje koje se odnosi na deo mog izveš... na moj izveštaj u celini.

11 P: Ja bih Vas sada zamolio da mi kažete koje ste izvore podataka
12 koristili za svoj izveštaj, koju metodologiju, koje... koje izvore podataka ste
13 koristili da bi ste razrešili ovo pitanje koje je stajalo pred Vama.

14 O: Bilo je više izvora podataka. Osnovno je bilo da se stave... da se
15 kao podatci koriste činjenice koje se nalaze u normativnim dokumentima, kao
16 okvirno... uklj... okvir i platforma na kome se sve ostalo moglo meriti i na taj
17 način vrednovati, da se može znati tačno kud šta pripada, prvo smisaono i
18 suštinski. Druga stvar koja je bila bitna, to su bila borbena i operativna
19 dokumenta koja su stavljena na raspolaganje meni kao ekspertu da u njima nađem
20 ono što se tiče organa bezbednosti - da to prepoznam, i da tome odredim vrednost
21 i smisao šta to znači. I sledeći izvori podataka koji su bili, to su bili ovi
22 dopunski izvori podataka koji su mi poslužili za šira saznanja, kao
23 orijentacija, ali ne i zaključivanje. To su bile knjige, publikacije, i izjave
24 svedoka o kojima sam se ja izjasnio u svom ekspertskom radu, kako su one... šta
25 su one za mene značile kad sam... kad su mi došle u ruke. Znači, ja sam izjasnio
26 da izjave svedoka onakve kakve su bile, zbog različitosti u tim izjavama,
27 dovodile su me u položaj da se izjašnjavam koja je izjava tačna, koja ne. Ja kao
28 ekspert nemam takvu ulogu, pa ih nisam mogao koristiti pouzdano za svoje
29 zaključivanje. To su bili izvori odakle sam ja crpio svoja saznanja, i na čemu
30

1 sam ja temeljio svoje zaključivanje onako kako je to zasluživala svaka od
2 činjenica koja mi je bila u rukama i koju sam imao priliku da procenjujem.

3 P: A da li ste Vi pri tom koristili i nalaze eksperata koji s... kojih
4 ima takođe u ovom slučaju? I ako jeste, šta sta se imali u vidu od toga, da l'
5 možete da nam kažete?

6 O: Ja moram da kažem da sam proučio nalaz gospodina Butlera koji je u
7 suštini jedini na kome se može voditi, da kažem tako, određeni ne dijalog, nego
8 na kome se može bazirati saznanje koje je ponuđeno u tom ekspertskom izveštaju.
9 Ostale nalaze ja nisam kvalifikovan da tumačim, ali moram i sledeće da kažem: da
10 ti nalazi ni posredno, ni neposredno ne ukazuju koliko bi doprineli
11 razjašnjavanju funkcije bezbednosti i razjašnjavanju uloge organa bezbednosti.
12 Ja moram ovde još jednu stvar da kažem, a to je da ja imam posla i mi imamo
13 posla u ovom slučaju sa izuzetnom specifičnom funkcijom jer ona traži da se na
14 jedan brižljiv način o njoj razgovara u smislu shvatanja šta se pod tim
15 podrazumeva. Znače, neke granice nisu oštro povučene sa drugim poslovima, pa je
16 potrebno da se o tome vodi računa kad o tome razgovaramo. Zato ja nisam mogao da
17 koristim druge ekspertске nalaze osim što sam proučio ekspertski izveštaj
18 gospodina Butlera, kao što sam rekao.

19 P: Kad smo već kod nalaza gospodina Butlera, on je imao više nalaza. Vi
20 ste sve njih proučili ili samo neke od njih?

21 O: Ja sam proučio nalaz koji je revidiran 2002. godine, i taj mi je
22 nalaz bio predamnom u osnovi glavni... glavni deo koj... preko koga sam upoznao
23 ono što je... što je napisano.

24 P: Recite mi da l' ste Vi i imali prilike da čujete njegovo svedočenje u
25 ovom predmetu?

26 O: Da. Ja sam bio u sudnici kad je gospodin Butler svedočio.

27 P: Pored ostalog, jedan značajan deo nekih izvora, podataka, koji mi bar
28 ovde koristimo su presretnuti razgovori. Pa me interesuje da li ste njih imali u
29 vidu prilikom izvješt... pripreme ovog izveštaja.

30 O: Ja sam imô u vidu presretnute razgovore. Ja sam proučio presretnute

1 razgovore. Ja moram sa stanovišta bezbednosti, sa stanovišta profesionalnog
2 saznanja koje sam stekao u toku svog rada kao profesionalac oficir i oficir veze
3 da kažem samo sledeće: u presretnutim razgovorima, da bi se mogle činjenice
4 vrednovati onako kako to traži moj ekspertski nalaz i moje zaključivanje o čemu
5 se ja trebam izjasniti, nema dovoljno elemenata da mogu da zaključujem da onaj
6 ko koristi izveštaj ne bude u dilemi šta sam zaključio i na čemu sam to
7 zaključio. Tako da mi nisu bili od koristi sa tog stanovišta. Njihov sadržaj je
8 jedno, a značaj sa stanovišta bezbednosti nešto što... što podleže ovom
9 kriterijumu koji sam ja izrekao.

10 P: Vi ste rekli da ste u... za izradu Vašeg nalaza i... koristili
11 normativna dokumenta. Ja bih Vas sada molio da mi kažete koja su to dokumenta
12 i... prvo da mi kažete koja su to dokumenta, pa ću Vam postaviti sledeće
13 pitanje.

14 O: Suštinski, ceo nalaz se nalaz... se bazira na dokumentima koja su
15 preuzeta od Jugoslovenske narodne armije koje je Vojska Republike Srpske
16 koristila kao svoja doktrinalna dokumenta, naravno, prilagođena prilikama u
17 kojima su oni delovali... u kojima je Vojska Republike Srpske delovala. Ima
18 dokumenata i normativnih akata koja su donošena u samoj Republici Srpskoj u
19 periodu kad je primenjivala doktrinu JNA, prilagođenu svojim uslovima, i koji su
20 otprilike trebali da ukažu na to kakve su specifičnosti i kakvi poslovi Vojske
21 Republike Srpske, i kako se oni trebaju obavljati u uslovima koji vladaju za
22 njihovu primenu.

23 Mislim da... Evo ja ću hi /?ih/ nabrojati ovako u jednom kratkom nizu, da se vidi koja
24 su to dokumenta. Prva stvar je: mi smo... ja sam polazio od, pošto je osnovno pravilo i osnovni
25 propis po kome rade organi bezbez... po kome su radili organi bezbednosti JNA, pravilo službe
26 organa bezbednosti oružanih snaga SFRJ. Ono je primenjivano, i uz njega je kasnije u Vojsci
27 Republike Srpske izdata jedna instrukcija koja govori kako će se to pravilo primenjivati u
28 Vojsci Republike Srpske.

29 Drugi je deo koji je značajan za bezbednost bio: uputstva o metodima rada organa
30 bezbednosti koji u stvari govori o tome kako treba rešavati probleme koje pravilo propisuje

1 i koji su to meted... metodi kojima se služe organi bezbednosti u rešavanju i
2 izvršavanju zadataka... u rešavanju problema i izvršavanju zadataka. To je od
3 izuzetnog značaja jer veliki deo poslova koje organi bezbednosti obavljaju odnosi se
4 na primenu tog uputstva za primenu metoda i sredstava rada.

5 Drugo pravilo koje je bilo normativno i važno za razmatranje i izučavanje u
6 ovom slučaju bilo je pravilo službe vojne policije oružanih snaga, i uputstvo za
7 primenu pravila službe vojne policije. Dakle, to su bazična pravila. Kasnije sam
8 pristupio razmatranju u koje sve druge propise su distribuirana ova pravila, u vidu
9 pojedinih odredaba i obaveza onih na koje se to odnosi. Dakle, kad se pogledaju ostali
10 propisi, onda se vidi kao što je pravilo korpus ili pravilo brigada, u njega su
11 ugrađene odredbe pravila službe organa bezbednosti i pravilo službe vojne policije.
12 Njih nalazimo tamo saglasno onome što se obavlja u tim strukturama, odnosno na tim
13 nivoima vojnog organizovanja. Na taj način sam uspostavio neposrednu vezu između onoga
14 što je bazični dokument organa bezbednosti i jedinica i komandi u kojima oni te
15 zadatke izvršavaju. Drugi deo je bio... to su zakoni. Zakon o odbrani Republike Srpske
16 u kome ima deo odredaba koje se odnose na bezbednost. Zakon o Vojsci Republike Srpske
17 takođe reguliše jedan deo bezbednosti. Privremeni propisi o službi u Vojsci Republike
18 Srpske isto tako nešto detaljnije, čak više nego svi ovi zakoni, propisuju kako se
19 regulišu pitanja i izvršavaju poslovi bezbednosti u Vojsci Republike Srpske. Ali pošto
20 su se u Republici Srpskoj po ustavu u Ministarstvo unutrašnjih poslova jedince
21 Ministarstva unutrašnjih poslova računaju oružane snage, naravno sa svojim propisima i
22 normativnim dokumentima, ja sam uzeo iz Zakona o unutrašnjim poslovima, i video sam
23 kakav je odnos između Ministarstva unutrašnjih poslova i vojske, na kom delu se nalazi
24 nešto zajedničko, i šta se to zajednički rešava, a da se tiče organa bezbednosti u
25 meri kol'ko je to njihova funkcija i zadatak u njihovim jedinicama. To su bili osnovni
26 dokumenti po kojima sam išô.

27 Iz te faze kasnije dolazi sledeća koju mogu da objasnim.

28 P: Ja ću Vas sad zamoliti da pogledamo Zakon o odbrani. To je 1D725. 7D725.

29 O: 7D...

30 P: Registrator je broj 1.

- 1 O: Dobro. Dobro. Dobro. U redu je. U redu je. U redu je. Ja sam to /nerazgovijetno/.
- 2 P: Gospodine Vuga, mene sad interesuje... 1D725.
- 3 O: Da. Tu je.
- 4 P: ...recite mi da li je ovaj zakon uopšte regulisao... postavio odnosno pitanja i
- 5 regulisao pitanja bezbednosti na neki drugi način nego što je to regulisano u propisima
- 6 bivše JNA?
- 7 O: Ja sam ovaj zakon uveo u svoj izveštaj da se vidi... da ne bi bilo neke, da
- 8 kažem, zabune, kratko rečeno, ili eventualno neke dezinformacije u smislu šta bi recimo
- 9 Zakon o odbrano mogô da reguliše. Ovde se vidi da se Zakon o odbrani bavi pitanjima
- 10 bezbednosti u oblasti odbrane, koji nije vezan za Vojsku Republike Srpske. Razlog je vrlo
- 11 jednostavan. Ovde stoji u Zakonu o odbrani da će se o Vojsci Republike Srpske doneti poseban
- 12 zakon. Samim tim Zakon o odbrani je obavezao zakonodavca da pitanja be... vezana za Vojsku
- 13 Republike Srpske reši u zakonu Vojske Republike Srpske. Dakle, ovaj se zakon nije tim bavio,
- 14 ali se bavio pitanjima odbrane u drugim strukturama Republike Srpske koje su imale obaveze
- 15 kako je to propisano u zakonu. Dakle, on je naveden samo kao veza između odbrane Republike
- 16 Srpske i Vojske Republike Srpske za koju će bit' poseban zakon donet. Zato sam ga naveo i
- 17 zato ovde stoji ovo objašnjenje da taj zakon bliže ne određuje kakva će bit' bezbednost u
- 18 Vojsci Republike Srpske.
- 19 PREVODILAC: Ljubazno se moli svjedok da malo sporije govori.
- 20 SVJEDOK: Opet ja. Dobro je.
- 21 G. ŽIVANOVIĆ: Samo malo sporije...
- 22 SVJEDOK: Da, da. Shvatio sam. /nerazgovijetno/
- 23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Živanoviću, zamolili bismo da malo
- 24 sporije govorite zato što je prevodiocima teško da prate /kako je prevedeno/. Hvala.
- 25 SVJEDOK: Potrudiću se opet ja.
- 26 G. ŽIVANOVIĆ:
- 27 P: Recite mi sada da li je donet taj Zakon o vojsci u Republici Srpskoj i da li je
- 28 taj Zakon o vojsci na drugačiji neki način regulisao... postavio pitanja bezbednosti, od
- 29 onog načina na koji je to postavljeno u doktrinarnim rešenjima bivše JNA. Ja bih molio da
- 30 pogledamo 1D1297.
- 31 O: Kad se pročita Zakon o odbrani i odredba po

ponedeljak, 30.06.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 kojoj će se doneti Zakon o vojsci, čekivanja su bila da će u Zakonu o vojsci ovo
2 pitanje biti preciznije rešeno. Međutim, to se nije dogodilo. Zakon o vojsci
3 nema bližih određenja o tome kako će se regulisat' pitanja bezbednosti u Vojsci
4 Republike Srpske, i taj zakon nema nikakvih ni nagoveštaja da će bit promenjena
5 nasledena rešenja od bivše JNA, bilo u njegov... u Zakonu o JNA, bilo u nekom
6 drugom propisu koji bi se primenjivao o oblasti odbrane. Zakon samo reguliše
7 jedno pitanje koje je vezano za upotrebu oružja od sla... strane lica u vojnoj
8 bezbednosti. Sva ostala pitanja nisu obuhvaćena ovim zakonom, ali su zato rešena
9 u jednom drugom dokumentu koji je isto tako značajan za Vojsku Republike Srpske
10 jer je ona po njemu trebala da postupa, i postupala je verovatno - ima razloga
11 da se tvrdi.

12 P: Je li' možete da kažete koji je taj drugi dokument?

13 O: Da. To su privremeni propisi o službi u Vojsci Republike Srpske.

14 P: Ja bih molio da pogledamo P417.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Rečeno mi je da je prevod koji mi imamo
16 tabela i da ne odgovara onome što Vi pokazujete svjedoku, pa bih Vas zamolio da
17 nam date malo precizniju referencu, odnosno indikaciju.

18 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] To je za prethodni dokument. 1D1297.

19 Ali, provjeriću. [na B/H/S-u] Možemo li preći na ovaj dokument 417?

20 SVJEDOK: Da li mogu da nastavim sa odgovorom?

21 G. ŽIVANOVIĆ: Da.

22 SVJEDOK: U redu.

23 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Da, ja mislim da možete.

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim da nastavite.

25 SVJEDOK: Hvala.

26

27

28

29

30

1 U ovom zakonu na strani 11 bosan... B/C/S-a, u odjeljku 5, "Obezbjedenje
2 ljudstva i objekata", regulišu tačke 44 pitanja obezbjeđenja ljudstva i
3 objekata, i taj deo je razrađen u mom ekspertskom izveštaju sa stanovišta
4 nosilaca poslova u obezbeđenju ljudstva i objekata, kako je to u ovim propisima
5 određeno. Ako treba komentar, mogu, ali...

6 G. ŽIVANOVIĆ:

7 P: Ja mislim da je to na strani 37. u B/C/S verziji, u engleskoj na 31.
8 strani.

9 O: Je l' to isti propis, ako smo tu?

10 P: Ne, ja govorim o stranici-

11 O: A, dobro, dobro. U redu. U redu. U redu. U redu.

12 P: Je l' možete da nam date objašnjenje, pa će... objašnjenje tog...

13 O: Sušti...

14 P: ... te odredbe?

15 O: Suština ovde odredbe jeste u tome da se nabrajaju aktivnosti koje su
16 vezane za sprovođenje obezbeđenja ljudstva i objekata, i da se čine odgovornim
17 strukture u Vojsci Republike Srpske koje su nosioci tog obezbeđenja. To su
18 komande svih nivoa, ali su nabrojane direktno komande, kao što su - ja mogu malo
19 ovde samo da ukratko iznesem - to su komande korpusa, pozadinskih baza, brigada
20 i pukova, i njima ravne komande koje regulišu obezbjeđenje objekata u svojoj
21 nadležnosti, što preciziraju posebnim naređenjem.

22 P: Ako biste mogli malo sporije, to bi bilo možda-

23 O: Ja opet idem brzo. Izvinjavam se zaista, to je neka navika koja je-

24 I dalje u zakonu stoji št... kako se to sve obavlja u neposrednoj ratnoj
25 opasnosti i u ratu. I mislim sad da dalje objašnjenje govori o tom da se radi o
26 pojačanim merama u svakoj ob... ovih za... u svakom od ovih zadataka i još
27 dodatnim nekim merama koje se mogu primeniti u slučaju ugrožavanja u /?ovakvom/
28 stanju kome može biti, u neposrednoj ratnoj opasnosti i u ratu.

29

30

1 P: Ja bi Vas molio sada da mi kažete da li je Republika Srpska donela
2 neke propise koji su vezani za funkcionisanje organa unutrašnjih poslova, i da
3 li su oni, ako jeste, u čemu su... je njihova specifičnost.

4 O: Republika Srpska je donela Zakon o unutrašnjim poslovima. Ja taj
5 zakon nisam posebno, ovaj, izučavao sa stanovišta rada organa bezbednosti jer on
6 u tol'koj meri nema uticaja na to. A i... da li je donela zakon o primeni Zakona
7 o unutrašnjim poslovima u neposrednoj ratnoj opasnosti i u ratu -

8 P: Molio bih da pogledamo P422.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Preklapate se, gospodine Živanoviću.

10 G. ŽIVANOVIĆ:

11 P: Da li je... Da li se radi o tom propisu? To je Zakon o unutrašnjim...
12 opro... rekli ste Zakon o unutrašnjim poslovima koji se primenjuje u vreme
13 neposredne ratne opasnosti ili rata... u ratnom stanju.

14 O: Da. O tome sam govorio. Zakon o primeni Zakona o unutrašnjim
15 poslovima za vreme neposredne ratne opasnosti i ratnog stanja. Ovaj zakon bliže
16 određuje kako će se Zakon o unutrašnjim poslovima primeniti u takvim uslovima,
17 kao što su neposredna ratna opasnost i ratno stanje. To su bliže odredb... bliža
18 određenja. I iz... iz tih određenja postoji izvesna razlika u odnosu na stanje
19 koje je bilo u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i njenoj saradnji sa unutrašnjim
20 poslovima na prostoru bivše SFRJ. Ovde je to znatno preciznije određeno i
21 svedeno na određena pitanja koja su vrlo konkretno isp... na... određena. S tim
22 u vezi postoji jedan akt koji je doneo vrhovni komandant oruža snaga... oružanih
23 snaga Republike Srpske, po kome je bilo... bio Glavni štab Vojske Republiks...
24 Republike Srpske dužan da postupa u vremenu primene ovog zako... zakona.

25

26

27

28

29

30

1 P: Možemo li da pogledamo tužiočev dokaz P8?

2 Možete li sada da mi kažete je... da li ste mislili na ovaj... na ovu...

3 ovaj dokument koji je trenutno na ekranu? Da li ga vidite?

4 O: Da. To je taj dokument o komu je reč.

5 P: Je li možete da nam date osnovne karakteristike tog dokumenta?

6 O: Pa kao što sam rekao, karakteristike ovoga dokumenta proističu iz

7 Zakona o prim... o unut... o primeni z...Zakona o unutrašnjim poslovima u

8 uslovima neposredne ratne opasnosti i rata, i u njemu je precizirano...

9 precizirane su obaveze Glavnog štaba Vojske Republike Srpske i Ministarstva

10 unutrašnjih poslova Republike Srpske prilikom izvršavanja zadataka, a na osnovu

11 zakona gde se upo... upućuje na postupke i obaveze koje se tiču preciziranja

12 svakog zadatka koji će izvršavati Vojska Republike Srpske i MUP - zajednički,

13 gde nije odvojeno delovanje, nego im je zajedničko izvršavanje zadataka. Vrhovni

14 komandant naređuje da s... i opominje na članove zakona koji moraju biti

15 poštovani prilikom te primene. I sad da ja ovo ne bi posebno čitao, radi se samo

16 o sledećem: "Jedinice MUP-a se upotprim... upotrebljavaju kad se

17 pretpodčinjavaju vojsci kao formacijske cjeline." To je suština. Njima komanduje

18 pripadnik MUP-a. One se ne mogu deliti na manje delove i cepati, i ne mogu se

19 upotrebljavati van unapred utvrđenog zadataka. Što znači kad se jednom donese

20 zadatak i po njemu treba da se postupi, ako dolazi do novog zadatka koji bi išao

21 izvan ovih okvira koji su utvrđeni, potrebno je ponovo uspostaviti ovaj postupak

22 po kome se utvrđuje opet novi zadatak. To je suština. Drugi... A one se

23 istovremeno pretpodčinjavaju komandantu jedinici koji komanduje na prostoru na

24 kome se izvode borbena dejstva, odnosno izvršavaju zadatci zbog kojih je

25 zajedničko delovanje MUP-a i vojske određeno. To ima za posledicu da se i svi

26 poslovi vezani za rukovođenje i komandovanje, među kojima su poslovi koji se

27 odnose i na koordinaciju kao deo komandovanja, kao funkciju komandovanja, vrše

28

29

30

1 preko komandovanja, da se ne bi upadalo u liniju komandovanja od strane drugih
2 organa. To je suština, da ne ulazimo sad u druge detalje. Po potrebi, može se
3 dati objašnjenje.

4 P: Ja bih Vas molio... Ja bih Vas molio da pogledamo sada drugu stranicu
5 ovog dokumenta, gde je citiran član 14. zakona koga smo prethodno videli.

6 O: Da.

7 P: Molio bih Vas da pogledate upravo ovaj stav 3 tog člana 14. To je
8 znači pretposlednji pasus...

9 O: Da. Da.

10 P: ...gde stoji da se jedinice policije koje su pretpodčinjenje Vojsci
11 Republike Srpske u određenoj zoni upotrebljavaju samo za borbeni zadatak koji je
12 unapred određen od strane vrhovnog komandanta ili ministra unutrašnjih poslova.

13 Recite mi sada na osnovu ovoga, da li to znači da jedinica policija koja
14 je pretpodčinjena vojnom komandantu može biti upotrebljena na... samo za onaj
15 zadatak koji je odredio ministar unutrašnjih poslova, odnosno vrhovni komandant?
16 Drugim rečima, da li može komandant vojne jedinice da toj jedinici daje neke
17 druge zadatke van toga?

18 O: Razumeo sam. Suština je u... u... ovaj deo posla... deo zadatka,
19 odnosno ovaj tekst člana 14 se može objasniti iz prethodnog što je rečeno.
20 Glavni štab Vojske Republike Srpske i Ministarstvo unutrašnjih poslova unapred
21 utvrđuju kakvi će to biti zadatci, pa se onda preko Ministarstva unutrašnjih
22 poslova ti zadatci rešavaju linijom rukovođenja min... jedinicama Ministarstva
23 unutrašnjih poslova koje će ići na zadatak u okviru ili na delu na kome deluje
24 je... vojna jedinica, da bi Glavni štab Vojske Republike Srpske isto takvo
25 naređenje i isti takav zadatak poslao linijom komandovanja da se tačno znaju
26 granice upotrebe, odnosno zadatci na kojima će biti angažovan MUP. Ne može niko
27 promeniti zadatak koji je utvrđen na ovakav način. Znači, nema novih zadataka

28
29
30

1 ako nisu prošli ovu proceduru. Za MUP. Govorim o MUP-u.

2 P: Sad bih Vas molio da mi kažete samo da li ste Vi, bilo u Zakonu o
3 mini... o unutrašnjim poslovima o kome ste već govorili, ili u ovom naređenju,
4 ili u nekom drugom dokumentu koji je donela Republika Srpska, videli ikakvu
5 ulogu organa bezbednosti, organa vojne bezbednosti, u odnosu na jedinice
6 Ministarstva unutrašnjih poslova?

7 O: Pa ono što sam ja uspeo da prepoznam u tim dokumentima je negde na...
8 veoma blizu, da kažem, ili gotovo istovetno, jer se te stvari rešavaju preko
9 linije komandovanja, što znači postoji jedna vrsta operativne koordinacije preko
10 komandovanja, pa ako organi bezbednosti imaju ulogu regularno i normalno u
11 skladu sa ovim propisom da organi bezbednosti od komandovanja dobiju zadatke
12 koje će izvršavati u vezi sa koordinacijom sa MUP-om, uspostavljanjem režima
13 bezbednosti, kontrolom režima bezbednosti, i drugim aktivnostima koje su
14 operativnog karaktera. Dakle, radnog karaktera. Da se is.. sprovede ono što je
15 ovde napisano.

16 P: A da li imaju oni neku samostalnu ulogu u odnosu na organe
17 unutrašnjih poslova?

18 O: Samostalna uloga u saradnji je regulisana drugim propisima i ona se
19 ne odnosi na borbena dejstva. Ona se može odnositi na operativne radnje organa
20 bezbednosti, kao što su provere za lica, provere kroz kartoteku i neka
21 usklađivanja, al' opet su ona operativnog karaktera, i vraćaju se na ovaj teren
22 između vojne policije i org... Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno
23 jedinica MUP-a. Tako da mi praktično imamo rešeno pitanje saradnje u Zakonu o
24 unutrašnjim poslovima u delu koji se odnosi na Službu državne bezbednosti koja
25 se tiče kontraobaveštajnih poslova. I ovde imamo u meri, kol'ko sam rekô, u
26 operativnom delu delovanja organa bezbednosti. Prilično je razdvojeno to jedno
27 od drugog.

28 P: Hvala Vam. Recite mi sad, molim Vas, da li je Republika Srpska donela
29
30

1 neki svoj akt koji se odnosi na zarobljena lica.

2 O: U dokumentaciji koju sam ja imao na raspolaganju postoji više
3 dokumenata koja se bave pitanjima zarobljenih lica, ali prvi dokument sa kojim
4 sam se suočio bilo je uputstvo o postupanju sa zarobljenim licima Ministarstva
5 odbrane Republike Srpske. Ono je jedan od prvih akata koji je donešen sa
6 stanovišta hronologije po kojoj se odvijala ova aktivnost. Tako da mislim da je
7 to i bilo... bila početna osnova za sva druga dokumenta koja su donošena ako su
8 negde bila... doticala se ratnih zarobljenika. Ona su trebala da budu bazirana
9 na ovome uputstvu. To je uputstvo donešeno 1992. godine.

10 P: Možemo pogledati. To je 3D315. Molim da pogledamo tačku 14. To je na
11 drugoj strani, na s... Da, tačku 14 ovog uputstva. A na sledećoj strani engleske
12 verzije, isto.

13 U... Ja bih Vas molio da m... pogledamo tačku 14 ovog uputstva, i molio
14 bih da mi kažete upravo da li je ova odredba bila u skladu sa normama koje su i
15 inače važile i koje važe, u odnosu na zarobljena lica.

16 O: Tačka 14 govori o tome da je dozvoljeno ispitivanje zarobljenika i
17 zarobljenih lica o podacima vojnog karaktera - da sad to ovako svedem -
18 podacima vojnog karaktera, kao što je tu napisano. U čemu je sad to lično ime i
19 ono ostalo navedeno šta se može, ali dozvoljeno je ispitivanje, znači
20 prikupljane informacija o podacima vojnog karaktera ratnih zarobljenika. To
21 je...

22 P: Je li možete sada da mi kažete, kad se govori o ispitivanju o
23 podacima vojnog karaktera, koje to službe u vojsci vrše? Ko... Koji delovi
24 vojske o...obavljaju takvu vrstu razgovora i pribavljaju od zarobljenih lica
25 podatke vojnog karaktera?

26 O: U Vojsci Republike Srpske, kao i u JNA, bile su dve službe koje su to
27 radile. Od... Radila je... radili su obaveštajni organi, da ne kažem služba, ali

28
29
30

1 to je u suštini funkcionalno povezano uz službu, s obzirom na njihovu vezu unutrašnju,
2 međusobnu. I radili su organi bezbednosti, ako hoćemo, Služba vojne bezbednosti kad se
3 pogleda njihova funkcionalna uloga. To su dve službe koje su radile. Pri čemu, u propisima
4 i jedne i druge službe postoji propisano kako se to može raditi. Znači to se ne radi po
5 slobodnoj proceni, po volji, nego se radi po propisima da bi se ovaj postupak obavljao u
6 skladu sa celokupnom ovom... ovim... celokupnim ovim uputstvom. Ovo uputstvo ima još neke
7 tačke koje zaslužuju da se prokomentarišu u vezi sa... sa ovom radom, ali i u vezi sa
8 nekim drugim dokumentima koja su se tamo javljala, u Vojsci Republike Srpske, u Drinskom
9 korpusu, itd.

10 Znači, u ovoj pot... da odgovorim još konačno, ovo je potpuno u skladu sa
11 doktrinarnim dokumentima sa načinom postupanja sa ratnim zarobljenicima, i ne zadire u
12 njihov integritet, pod uslovom da se poštuju svi drugi... drugi propisi i sve druge eli...
13 svi drugi elementi ovoga uputstva koji stoje tu... stoje... koji stoji tu.

14 P: Recite mi da li postoje... Da li ovo ispitivanje mogu vršiti recimo jedinice
15 koje su zarobile ratne zarobljenike ili kojima su se oni predali?

16 O: Jedinice koje vode oružanu borbu, kad su zarobili protiv... neprijateljskog
17 vojnika koji je ispred njihovog prednjeg kraja, po prirodi stvari postoje prvi izvor
18 podataka do kojih oni mogu doći. Isto to nije u suprotnosti sa ovakvim stavom, pod uslovom
19 da to opet mora biti obavljeno na jedan način koji poštuje sve one druge odredbe. Tako da
20 to nije... to prvo saslušanje ratnog zarobljenika predstavlja najosnovnije, jer onaj ko ga
21 zarobljava, on je i dalje izložen opasnosti od neprijateljske strane, i bar da neku
22 informaciju ima o toj neprijateljskoj strani da bi znao kako da postupi. To je jedan
23 uob... neću reći samo uobičajen, nego to je potpuno jedan postupak koji se i dozvoljava
24 ali istovremeno je i potreba koja se javlja. I jedno i drugo.

25 P: Molio bih samo da još vratimo na prethodnu stranu, i da pogledamo tačku 10. Da
26 l' možete da... Je l' možete da vidite? Ona se... To se nalazi na dnu strane. To je
27 poslednja tačka.

28 O: Da, da.

29 P: Govori o eventualnom angažovanju rado... rada ratnih zaroblje... ratnih
30 zarobljenika na radu. Recite mi da li je to bilo u skladu sa važećim normama?

1 O: Ovo je u skladu sa važećim normama jer su zadatci koji su ovde
2 navedeni nisu u funkciji odbrane i nisu stavljanje u službu oružanih snaga
3 strane koja ih je zarobila. Što znači da su mogli bit' angažovani na
4 poljoprivrednim radovima, u saobraćaju, na drugim mestima, što nije neposredno u
5 funkciji odbrambenih poslova i zadataka zaraćenih strana, znači strane u čijoj
6 su vlasti. Propisi o primeni pravila međunarodnog ratnog prava koji su preuzeti
7 od Jugoslov... od Jugoslovenske narodne armije, predviđaju mogućnost angažovanja
8 ratnih zarobljenika također ne poslovima odbrane da bi pomagali strani koja ih
9 je zarobila, nego naprosto na poslovima koji su i oko samih ratnih zarobljenika
10 i vezani za određene poslove koji nisu u funkciji odbrane. Dakle, ovaj stav nije
11 u suprotnosti ni sa tim delom kad je reč o angažovanju ratnih zarobljenika na
12 poslovima.

13 P: Ja bih Vas sad molio da pređemo na ovaj glavni propis koji reguliše
14 rad organa bezbednosti. To je pravilo službe. To je tužiočev takođe dokaz 407.

15 Recite mi, molim Vas, da li je ovo pravilo službe primenjivano u Vojsci
16 Republike Srpske?

17 O: Na osnovu onoga što sam već izrekao u pogledu nagoveštaja da li će se
18 nešto menjati u primeni doktrine koja je preuzeta i operativnog komandovanja u
19 Vojsci Republike Srpske u odnosu na ove propise koji su bili, pravilo službe
20 nije menjano, data je samo jedna dodatna... dodatni jedan akt koji je upućivao
21 na to kako njega treba primenjivati u smislu komandovanja i rasporeda
22 opterećenja u organima bezbednosti na poslove i zadatke koji su pravilom službe
23 propisani - znači, nastojanje da se zadatci, pošto ima više zadataka, različitog
24 su karaktera, da se unutar toga nađe jedno optimalno rešenje ili najbolje
25 rešenje da bi organi bezbednosti uspešno i efikasno delovani na zadatcima za
26 koje su posebno namenjeni. I tu je pravilo službe ostalo, mogu reći, sa tog
27 stanovišta njegove primene, bliže definisano. A sa stanovišta sadržaja zadataka
28 i načina njihovog ostvarivanja, nije promenjeno.

29
30

1 P: Ja bih molio da mi prvo kažete nešto o tome kako je ovo pravilo
2 službe definisano delokrug rada organa bezbednosti. Odnosno, iz... izvinjavam
3 se, ja bih povukao ovo pitanje u ovom trenutku.

4 Nego bih Vas prvo pitao kakvo je Vaše učešće, i da l' ste imali ikakvo
5 učešće prilikom donošenja, prilikom pripreme ovog pravila službe?

6 O: Da, ja sam imao učešće. Ja sam rekao da sam ja vršio... u stvari, ja
7 sam vršio jedno istraživanje 1983. godine čija je tema bila: problemi
8 kontraobaveštajnog rada i mere za njegovo poboljšanje. U tom istraživanju su
9 identifikovani određeni problemi koji su poslužili kao osnova da se prilikom
10 pisanja pravila nađu rešenja koja će poboljšati rad organa bezbednosti u jednom
11 delu njihovog delovanja koje je do tada bilo u kritičnom stanju. Kritičnom u
12 smislu mogućnosti ispunjavanja. I učestvovô sam zato, kao istraživač tog
13 problema, u pravljenju nacрта pravila, odnosno izradi nacрта pravila i ponudi
14 ovih rešenja koja bi trebala da otklone neke kritične tačke u tom radu. To je
15 bila moja uloga, i sa zadovoljstvom sam kasnije ustanovio da je dobar deo - ne
16 sve, ali dobar deo - ponuđenih rešenja našlo svoje mesto u pravilu. Evo, to je
17 bila moja uloga što se tiče pravila, do njegovog izlaska, do njegovog stupanja
18 na snagu.

19 O: Dobro. Ja bih Vas sada zamolio da pogledamo ovo... ovu tačku 5,
20 odnosno da pogle... da... da mi odgovorite o delokrugu organa bezbednosti. To se
21 nalazi na petoj stranici B/C/S verzije. Mislim da je to deveta strana engleske
22 verzije.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Što se tiče delokruga organa bezbednosti, ovde je, pored ovog što je
2 napisano - to se može pročitati - ja želim da kažem sledeće: delokr... organi
3 bezbednosti su definisani kao stručni organi za poslove državne bezbednosti u
4 komandama i jedinicama u čijem se sastavu nalaze. Ovde je izuzetno važno
5 nekol'ko stvari koje treba zapaziti kad se čitaju zadatci. Prva stvar koja je
6 važna, a to je... reč je o stručnim organima. Dakle -

7 O: Izvinjavam se. Samo ako možemo da odemo na stranu 5. Ja mislim da je
8 to strana 5 ovog -

9 P: Ja ne znam. Možda -

10 O: Ne, ne, ne. U redu. U redu je. Ne kod Vas, nego...

11 P: Mmm-hmmm. Dobro. Dobro.

12 O: ...na ekranu.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Koja je odgovarajuća strana na
14 engleskom, gospodine Živanoviću?

15 G. ŽIVANOVIĆ: Sledeća je onda 4. Sledeća, izvinjavam se, 5. Ja sam i
16 mislio da su obe 5. Šest.

17 P: Je l' možete sada da nastavite? Izvinjavam se.

18 O: Mogu da nastavim. Rekao sam da ovde ne bih išao u posebno sad... u
19 svaki detalj, ali suština je u ovome: potrebno je da se zapazi da se radi o
20 zadatcima organ... o delokrugu i zadatcima organa bezbednosti koji se odnosi na
21 otkrivanje, vraćanje i sprečavanje neprijateljske delatnosti usmerene - ovu reč
22 posebno podvlačim - usmerene protiv, i sad ovde stoje dalje vrednosti koje su
23 navedene. Bilo da se takva delatnost obavlja prema vojsci ili u samoj vojsci.
24 Dakle, to su dve izuzetno važne kategorije: da se odvija prema vojsci, da je na

25

26

27

28

29

30

1 nju... protiv toga usmerena, ili da se odvija u samoj vojsci. Ovo je značajno
2 zbog toga što ima niz drugih delatnosti koje nisu dozvoljene i koje su zakonom
3 zabranjene, ali se one ne nalaze u delokrugu organa bezbednosti jer nisu
4 usmerene prema vojsci i nisu u vojsci, usmerene protiv vojske. Dakle, to su
5 granični... granična mesta na kojima se prepoznaje kada će se organi bezbednosti
6 baviti nekim problemom, i pri tome da to radi kao stručni organi komandi. Dakle,
7 za poslove koji zahtevaju nivo stručnosti, preko kojih se rešavaju problemi
8 koje... koji su nastali, koji su kasnije detaljnije razrađeni u pravilu.

9 P: Recite mi sada, molim Vas, s obzirom na ovaj delokrug o...organa
10 bezbednosti koji je dat, da li pored organa bezbednosti u... u vojsci, u bivšoj
11 JNA i u Vojsci Republike Srpske, bio još neki organ koji se baš bavio ovim
12 poslovima.

13 O: Ovim poslovima kojima su se bavili organi bezbednosti niko drugi se
14 nije bavio jer nije ni pravilom određen, niti je propisima kasnije drugima koji
15 su mu dali ovlašćenje da postupa u vršenju službe. Nisu data nikome ovlašćenja
16 da ovo može da radi. Ja isključujem ovde razgovor o vojnoj policiji jer je
17 predmet drugog delokruga. Ograđujem se da ne bi odmah pomislili da ne postoji
18 još neko ko izvršava deo poslova bezbednosti. Ali ovo što je dato organima
19 bezbednosti dato je isključivo u njihovu nadležnost.

20 P: Recite mi da li su organi bezbednosti ove poslove mogle... mogli da
21 prebace na nekog drugog ko nije u organu bezbednosti.

22 O: Što se tiče poslova u organu bezbednosti, ovu su poslovi neprenosivi
23 na druga lica jer su ovlašćenja lična i odgovornost lična za svaki... za svaki

24
25
26
27
28
29
30

1 izvršeni posao koji je propisan pravilom službe.

2 P: Da li je po propisima komandant jedinice ili ustanove mogao da ove
3 poslove poveri nekom drugom, a ne organu bezbednosti?

4 O: Kad budemo ušli u zadatke, možemo razmatrat' zadatke i tamo ćemo
5 videti da postoji podela poslova. Podeva... Podela poslova na zadatke u kojima
6 su...u koji... koje organi bezbednosti obavljaju unutar svojih komandi, u okviru
7 komandi, kao stručni organi, i poslova u... koje organi bezbednosti obavljaju
8 samostalno, bolje rečeno, po posebnom uputstvu i posebnom metodologijom koja im
9 je također propisana i nalazi se pod kontrolom organa koji s... koji su nadležni
10 da vrše kontrolu. Dakle, postoje dve grupe poslova. U prvoj grupi poslova,
11 komandno-štabnim poslovima i tako dalje, kad budemo do njih došli, komandant je
12 mogao da zaduži i nekog drugog organa ako mu je sposoban da obavi te poslove jer
13 to nisu bili poslovi gdje su posebna ovlašćenja primenjivana. A za ove drug...
14 za ovu drugu grupu poslova koje su organi bezbednosti vršili posebnom
15 metodologijom, propisi su tačno odredili koji su to nivoi uvida i kontrole u rad
16 organa bezbednosti. Znači, propisima je tačno određeno koji je to nivo ko može
17 d...da ima uvid, kontrolu, i da doje... dodeljuje smernice kako ti poslovi da se
18 vrše.

19 P: Ja bih molio da pređemo na sledeću stranu oba ova dokumenta. Tu su
20 prikazani zadatci organa bezbednosti. To je tačka 6.

21 Gospodine Vuga, da li možete da mi kažete, u tački 6 je rečeno da su
22 organi bezbednosti nosioci - sad u engleskoj verziji je taj...ta reč pre...
23 prevedena kao "responsible" - je l' možete suštinski da nam onda objasnite, da
24 bismo to razjasnili, šta to znači biti nosilac nekog... ne... nekog posla, nekog
25 zadatka, ne... nečega? Šta to u vojnoj ter... terminologiji znači?

26

27

28

29

30

1 O: Pa u vojnoj terminologiji ja ne bi zalazio previše, al' bi zalazio u
2 bezbednosnu terminologiju zato što se pravilo koje je propisalo kako će da se
3 prove... sprovedu ovi poslovi, njega je imô komandant pa je onda to i vojna
4 terminologija. Ali je suština u sledećem: biti nosilac nekog posla, u smislu
5 kako je ovo pravilo odredilo i kako bi se trebalo razumeti prilikom njegove
6 realizacije, suština se sastoji u tome da je to lice kome je dodeljeno da bude
7 nosilac posla u celosti odgovorno, nadležno, kvalifikovano i obavezno da te
8 poslove izvršava. Znači, radi to bez posebnog naređenja, mora to da radi po
9 službenoj dužnosti, radi onako kako taj posao zahteva po svojoj prirodi. Ako je
10 karakter posla takav da se radi svakodnevno, onda nema posebnog naređenja da ga
11 radi, nego ga radi po karakteru posla i odgovoran je za to. I on je nosilac
12 toga. I niko drugi ne odgovara za to. Dakle, to je sva suština otprilike kol'ko
13 se može sada izraziti pojma "nosioci" koji su ovde naređeni po ovim zadatcima
14 koji su ovde kasnije stavljeni u nadležnosti organa bezbednosti kao nosioca. Ako
15 sam... ako nisam jasan, mogu još da pojasnim, ali otprilike... ne otprilike,
16 nego je sasvim tačno je tako to zamišljeno.

17 P: Recite mi, molim Vas, kad ste rekli da oni kao nosioci rade bez
18 posebnog naređenja, možete li to da pojasnite šta to znači bez posebnog
19 naređenja?

20 O: Da. Upravo kad je reč o ovim poslovima gde su oni određeni kao
21 nosioci, priroda posla kojim se oni bave kao nosioci zahteva od njih da ne
22 čekaju ili da ne očekuju da će bilo ko biti u stanju, ne da hoće ili neće,
23 neć... nego da će biti u stanju da im pronađe koji su to najvažniji zadatci
24 kojima će se oni u svojoj jedinici baviti. To moraju sami da otkrivaju gde su

25

26

27

28

29

30

1 ugroženi. Drugo, da im niko ne može ponuditi ili dati u zadatak kako će rešiti
2 bezbednosni problem sa kojim su se suočili. I treće, da pri tome moraju
3 apsolutno poštovati sve kriterijume zadatka koji izvršavaju, bez ikakvog
4 dodatnog naređivanja jer su ti kriterijumi propisani unapred, pre nego što su
5 počeli da rade taj zadatak. Tu se sastoji pojam nosioca, i tu se sastoji pojam
6 uloga samostalnosti u radu organa bezbednosti.

7 P: Mi ovde vidimo na ekranu u... u engleskoj ve... verziji vidimo doduše
8 svih sedam zadataka koliko su organi bezbednosti imali. U B/C/S verziji tu su
9 samo tri, ostali su na sledećoj strani. Ja bih Vas molio da mi kažete samo,
10 ovaj, koji su to... kako bi se mogli okarakterisati zbirno svi ovi zadatci
11 koji... koje vidite, a čiji su organi bezbednosti nosioci.

12 O: U praksi je ustaljen jedan naziv za ove poslove zbog metodologije
13 kojim se organi ber... bezbednosti služe u njihovom izvršavanju. To bi bila...
14 To se zove naj... najčešće, ali termin može biti i po pravilu, znači nosioci
15 organi bezbednosti, a bliži operativni termin je bio "kontraobaveštajni
16 poslovi". Znači, bliži operativni termin kojim se ovo određivalo, grupni termin
17 za ovo, skupni termin je bio da su to kontraobaveštajni poslovi organa
18 bezbednosti.

19 P: Ja bih Vas molio sad da pređemo na sledeću stranicu B/C/S samo
20 verzije. Za sada, posle ćemo i... Za sada ćemo ostati na ovoj engleskoj
21 stranici. Vidite pod tačkom 7 stoji da organi bezbednosti učestvuju, a zatim su
22 nabrojani određeni poslovi, pa bih Vas molio da mi kažete sad šta to znači
23 "učestvuju"? Šta... Šta u bezbednosnoj ili vojno-bezbednosnoj terminologiji to
24
25
26
27
28
29
30

1 znači "učestvuju"?

2 O: Organi bezbednosti ovde kao nosioci, mislim da smo dobili sliku šta
3 to drugim rečima znači. Učešće se iz toga izdvaja. Učešće se izdvaja zbog toga
4 što organi bezbednosti nisu nosioci u smislu kako je to objašnjeno. Organi
5 bezbednosti su učesnici u poslu čiji je nosilac neko drugi, a oni su učesnici u
6 granici i u meri koliko je to njihova struka može da doprinese da ovaj posao
7 bude, sa stanovišta bezbednosti, obavljen. To je suština učešća. Ako neko
8 obavlja neki posao, pa struka organa bezbednosti u tome nema mesta i ne
9 učestvuje, onda tu organi bezbednosti ne učestvuju zato što je napisano da su
10 učesnici. Oni tu nemaju nikakvog učešća. Znači, njihovo je učešće u meri u kojoj
11 njihova stručnost može onom nosiocu posla da doprinese da on taj svoj problem
12 što efikasnije i što bolje razreši. Ali oni ne mogu tu biti nosioci posla jer
13 taj posao ima i druge dimenzije koje organi bezbednosti, po svojim kapacitetima
14 i drugim mogućnostima, ne obavljaju.

15 P: Molio bih Vas sada da mi kažete da li i ove poslove u kojima su
16 organi bezbednosti učesnici, oni to obavljaju bez posebnog naređenja, ili je za
17 to potrebno nečije naređenje.

18 O: Ovde je uvek potrebno jedno od naređenja, najčešće naređenje
19 komandanta, pa se onda ide kod nosioca kokolj... kome... gde će organ
20 bezbednosti naći svoje učešće. Ovde moram još nešto da objasnim. Organi
21 bezbednosti, ako ne bi im bilo naređeno da to rade ili bar saopšteno u formi da
22 ih čeka taj posao pa da se i sami uključe kad imaju mogućnost, ali najčešće se
23 naređuje, uobičajeno je, oni ne bi mogli nekada ni znati da se takvi poslovi
24 obavljaju jer je nosilac neko drugi, pa ako on njih je uključi, oni ne moraju
25 znati. Može biti da postoji plan koji je napisan i onda organ bezbednosti, ako
26 je to unešeno u plan gde će on učestvovati, učestvuje po tom planu. Dakle, i

27

28

29

30

1 unapred već zna da ga taj posao čeka kao učesnika u poslu. Eto to su mogućnosti
2 koje stoje kad je reč o organu bezbednosti. Ali on nije taj koji to posebno
3 pokreće i posebno ima odgovornost, posebno za sam posao u celini.

4 P: Hvala. Ja bih sada molio da pređemo na sledeću stranicu, i engleskog
5 i B/C/S teksta. /nerazgovijetno/ da smo u B/C/S tekstu otišli malo dalje. Mo...
6 Molio bih da se B/C/S tekst vrati, a engleski nek ostane. E, da. Eh, da.

7 Ovaj, mi smo videli da ovde organi bezbednosti učestvuju u šest poslova
8 kako su ovde nabrojani, pa bih Vas sada molio da mi kažete me... jel /?jer/ me
9 posebno taj deo interesuje, ovaj posao pod tačkom D. To je u rukovođenju u
10 stručnom pogledu jedinicama vojne policije.

11 Naime, molio bih da mi kažete da li to znači da oni nisu i jedini koji
12 učestvuju u rukovođenju, u stručnom pogledu, jedinicama vojne policije. I ako
13 nisu, onda mi recite ko je još... ko još učestvuje u tome?

14 O: Ovo pitanje sad zadire i u funkciju vojne policije jer čim se nečim
15 stručno rukovodi, onda moramo da kažemo nešto čime s... ko je taj sa kim se
16 stručno rukovodi. Prva stvar je... između vojne policije i organa bezbednosti
17 postoje dva različita delokruga propisana sa dva različita pravila, i propisani
18 sa dva različita met... uputstva kako se za pravila sprovode, što je od osobitog
19 značaja za raz... razjašnjavanje ove tačke koja govori o rukovođenju u stručnom
20 pogledu. Razlog za ovu moju... za moje ovo i... ovo što sam rekao leže u
21 sledećem: jedinica vojne policije ima svog starešinu, komandira ili komandanta
22 jedinice vojne policije, i on komanduje i rukovodi svojom policijom isto tako
23 kao lice stručno za vojnu policiju, jer ne bi ni mogô da bude starešina jedinice
24 vojne policije ako nije kvalifikovan. To je prva stepenica stručnog rukovođenja
25 i komandovanja vojnom policijom.

26 I organ bezbednosti učestvuje u stručnom rukovođenju vojnom policijom
27 kao starešina koji je inače u bezbednosti jedan od najbolje informisanih, jedan
28
29
30

1 od onih koji najbolje poznaju ugrožavajuće delatnosti i u stanju je da vojnoj
2 policiji da stručna usmerenja preko svojih znanja šta je to što je prioritetno i
3 važno da se u nekoj situaciji izvršava, i naravno, da takva stručna usmerenja
4 prezentira svom komandantu da komandant odluči gde će biti najunosnije,
5 najkorisnije i najvažnije da se upotrebi jedinica vojne policije. Kao što se
6 vidi, postoji spoj između komandovanja i stručnog rukovođenja na nivou jedinice
7 vojne policije...

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim Vas. Gospodine McCloskey,
9 izvolite.

10 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Možda je pitanje u prevodu, ali on je
11 opisao oficira bezbednosti kao oficira koji komanduje, a ja mislim da to nije
12 tačno.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Živanoviću. Molim
14 da to razjasnite sa svjedokom.

15 G. ŽIVANOVIĆ:

16 P: Izgleda da se... da je došlo do neke greške, pa bih Vas ja molio da
17 razjasnite tu...

18 O: Ja nisam oficira opisao koji komanduje, ja sam rekô da komandir vojne
19 policije, starešina vojne policije, komanduje i rukovodi, što podrazumeva
20 stručni aspekt njegovog znanja za svoju jedinicu. I to je taj prva... ta prva
21 stepenica gde se javlja stručnost komandira. I druga je učešće organa
22 bezbednosti kao lica koje učestvuje u stručnom rukovođenju vojnom policijom, da
23 kažem tako, ispred komande, odnosno komandanta. Ali to nije komandovanje, to je
24 stručno rukovođenje, i ja sam objasnio da stručno ruko... rukovođenje znači da
25 je on kao oficir bezbednosti, organ bezbednosti komande, najpotpunije upućen u
26 upoznavanje ugrožavajućih delatnosti koje su nap... koje predstavljaju opasnost

27
28
29
30

1 za jedinicu, njene objekte, i sve što se štiti, i da na osnovu takvih saznanja
2 može predložiti komandantu kako će upotrebiti vojnu policiju najbolje, da
3 postigne najbolje efekte, a komandiru jedinice vojne policije može dati stručna
4 usmerenja kako će najbolje izvršiti ono što je komandant naredio. Dakle, ne radi
5 se o komandovanju, radi se o stručnim pitanjima koja su vezana za obavljanje
6 funkcije. A komandovanje se bazira na jednostarešinstvu, i svaki upad u liniju
7 komandovanja koji bi menjao takvu njegovu... takav njegov karakter bi se mogô
8 smatrati aktom nediscipline i remećenja sistema komandovanja.

9 P: Vi ste sada rekli o dve vrste stručnog rukovođenja /sic/, dakle vo...
10 jedinicom vojne policije. Znači, imamo jednu osobu, to je komandir same te
11 jedinice vojne policije, i imamo organa bezbednosti. Ja bih Vas molio samo da mi
12 razjasnite da li se to radi o različitim oblastima, različitim poljima stru...
13 stručnim poljima ili ne, i ako... ako se radi o različitim stručnim poljima, da
14 nam objasnite koja su to stručna polja.

15 O: Ovde je bitno... Veoma oz... veoma z... je značajno, ali bez toga ne
16 bi mogli čak ni da razumemo dobro šta sam ja izgovorio, a to je ovo: dva su
17 delokruga. Najosposobljeniji za operativno delovanje na izvršavanju svojih
18 zadataka je vojni policajac i komandir vojne policije. Oni su osposobljeni,
19 školovani, pripremljeni, organizovani - dakle, niz tih atributa koji pripadaju
20 najosposobljenijima, u operativnim smislu, jeste sama vojna policija.

21 Organ bezbednosti nije veći stručnjak za obavljanje operativnih poslova
22 vojne policije. To su sigurno policajci. Ni za hapšenje, ni za vezivanje, ni za
23 sprovođenje, ni za niz drugih zadataka. Dakle, te operativne... operativna
24
25
26
27
28
29
30

1 znanja vojne policije poseduju sami vojni policajci. A njihov komandir u tom
2 pogledu savršeno dobro ocenjuje koji je nivo dostignuća od pojedinca pa sve do
3 jedinice i njega samog. Njega samog će ocenjivati komandant. Dakle, to je taj
4 prvi nivo na kome se ta stručnost nalazi. Ne treba mešati operativnu stručnost
5 za izvršenje zadataka i stručnost za procenjivanje opasnosti kojom... kojom smo
6 izloženi. Razume se da onaj ko ima više podataka o opasnostima, ugrožavajućim
7 delatnostima i rizicima kojima je neka jedinica izložena prilikom izvršavanja
8 zadatka, taj može bolje da odabere kako treba i gde treba reagovati. Ali to nije
9 operativno saznanje u smislu radnog zadatka. To je zadatak koji se daje nekom ko
10 će ga izvršavati. A onaj ko ga izvršava treba da ima dovoljno informacija da bi
11 svoje postupke prilagodio i podesio na takav način da može najuspešnije izvršiti
12 zadatak. Ako nema tih info... informacija, može biti iznenađen. Dakle, tu je
13 stručnost u potpunosti povezana između organa bezbednosti, operativne
14 stručnosti, i izvršavanja zadatka.

15 P: Kad ste govorili o ovim ugrožavajućim delatnostima i pretnjama, jeste
16 Vi tu mislili na ove tajne ugrožavajuće pretnje, odnosno ono što spada u deo
17 kontraobaveštajnih delatnosti, ili na nešto drugo?

18 O: Ja sam ovom prilikom mislio, odnosno obuhvatio sam u svom izlaganju
19 po ovom pitanju sledeće: organ bezbednosti, mi smo rekli da ima najviše
20 informacija. Razume se da je obavezan, ako ima saznanja iz kontraobaveštajnog
21 rada, a na njih može da reaguje vojna policija ili komandovanje, on je dužan da
22 taj deo svojih saznanja učini dostupnim onima koji će na to reagovati. Inače on
23 ne bi bio član komande ako nije tako. On je član komande upravo zbog toga da bi,
24 saznajući... ali ima i drugih stvari koje se strogo moraju voditi računa. Nisu
25 to ni svi kontraobaveštajni zadatci, i nisu sve mogućnosti gde se može reagovati
26 na kontraobaveštajno ugrožavanje. Dakle, to je vrlo jasno da je ovo
27 specifičana... posebna oblast delovanja koja traži jako tačnu granicu šta može
28 ići vojnoj policiji i organima komandovanja, a šta mora da se rešava pitanjima
29 kontraobaveštajnim i metodologijom za koju su samo organi bezbednosti ovlašćeni
30 da znaju, da je primenjuju, i da na njoj reaguju... na nju reaguju kako je to

1 potrebno. To je ta granica između onog što on može, da kažem tako, da prezentira
2 izvršiocu zadatka, jer ne sme izvršenjem tog zadatka ugroziti svoj rad na
3 kontraobaveštajnom delu. To bi bilo katastrofalno.

4 P: Ja bih sada molio da pređemo na stranicu 9. u B/C/S verziji. Odnosno,
5 to je stranica 11., ja mislim, u... 10. u... u ovoj...u ovoj, engleskoj verziji.
6 Engleska... Engleska verzija je dobra stranica...

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Trenutak.

8 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Znači na stranu 9., na stranu 9. B/C/S
9 verzije. Engleska verzija je u redu.

10 P: Ja bih Vas sada molio da -

11 PREVODILAC: Mikrofon molim.

12 P: Ja bih Vas sada molio da pređemo na drugu glavu ovog... ovog pravila.
13 Odnosi se na rukovođenje organima bezbednosti.

14 Pa bih Vas molio da mi kažete... da... da nam kažete ko rukovodi organom
15 bezbednosti, i... odnosno ko ima ovlašćenja komandovanja organa... organom
16 bezbednosti.

17 O: Organ bezbednosti je neposredno podčinjen komandantu jedinice u čijem
18 se sastavu nalazi. Znači, on... to je njegov starešina i on njemu odgovara za
19 svoj rad, odnosno, da kažem ukratko, odgovara mu za to kako je u okviru svoje
20 funkcije izvršio zadatke obezbeđenja jedinice od delatnosti koje su mu stavljene
21 u nad... delokrug i nadležnost. To je granica po kojoj možemo reći da je on
22 podčinjen. Znači, zaštita jedinice kao funkcija organa bezbednosti u okviru
23 komande i podčinjenost komandantu su relacije na kojima se nalazi njegova
24 odgovornost za ono za što je on postavljen i što je njegova formacijska dužnost.
25 Nema nikakvih drugih posrednika koji mogu imati ovakvu ulogu kakvu ima komandant
26 u odnosu na organa bezbednosti, niti drugih lica.

27 P: Recite mi sada kakva je... kakav je odnos organa bezbednosti iz
28 jedinice sa organima bezbednosti iz pretpostavljenih komandi.

29 O: Tu je pravilo vrlo jasno. Organ bezbednosti pretpostavljene komande
30 stručno usmerava, odnosno u stručnom pogledu rukovodi organom bezbednosti u

1 podčinjenoj komandi. A ja sam deo tog objašnjenja stručnog rukovođenja dao kad
2 je reč o stručnom rukovođenju... stručnim rukovođenju vojne... vojnom policijom.
3 Međutim, ovde moram da kažem sledeće: delokrug organa bezbednosti, i
4 specifičnost kontraobaveštajnih poslova po primenjenoj metodologiji i načinu
5 ugrožavanja tajnih... načinu delovanja onih koji su nosioci tajnih ugrožavajućih
6 delatnosti, se bitno razlikuju po svoj karakteru od ovoga što smo ranije
7 govorili. I zato tu postoji jedan poseban odnos koji se odvija po uputstvu o
8 primeni metoda i sredstava rada organa bezbednosti, i po tački 17 ovoga pravila,
9 da u pogledu primene metoda rada i sredstava organa bezbednosti da je nadležan
10 nivo koji je određen pravilom. Znači ne svi komandni nivoi gde postoji organi
11 bezbednosti, već onaj gde je pravilom određeno koji će imat' potpun uvid u to, i
12 koji će sve ostalo odlučivat' u vezi sa primenom metoda rada.

13 P: Recite mi - sad samo još da razjasnimo, mada mislim da je to jasno,
14 ali ipak da to raščistimo - da li je organ bezbednosti pretpostavljene komande
15 ovlašćen da izdaje ikakva naređenja organu bezbednosti podčinjene komande.

16 O: Ja ću na zaključku ovog odgovora da Vam kažem da li je ovlašćen, al'
17 ću pre toga malo da objasnim stanje stvari u odnosima jer je to izuzetno važno
18 da se vidi da li je to proizvod što neko nema pravo, ili je proizvod što postoji
19 apsolutna nemogućnost. Imaju dve stvari. Postoji negde gde n... gde nema pravo
20 da komanduje, al' ima mogućnost da to uradi. A ima negde gde nema mogućnosti, a
21 dat... d... neko misli da bi mu dali pravo za to, zašto mu je ukinuto pravo. Ja
22 'oću da kažem... aha... yes.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine McCloskey.

24 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Možemo li ipak čuti odgovor prije
25 objašnjenja?

26 SVJEDOK: Možemo.

27 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Inače moram uložiti prigovor. Prvo
28 treba dobiti odgovor, a onda objašnjenje.

29 SVJEDOK: Ja mislim da sam ja ekspert, čini mi se, je l'?

30 G. ŽIVANOVIĆ:

1 P: Da, jeste. Al' 'ajte, dajte odgovor, pa ćete dati...

2 O: U redu je.

3 P: ... ja ću Vas zamoliti da date posle odgovora...

4 O: U redu je.

5 P: ... i objašnjenje.

6 O: Nema pravo.

7 P: E, sad, je l' bi mogli da mi obj... je l' možete...

8 O: Nema pravo.

9 P: ... je l' možete sada da mi objasnite zašto nema pravo?

10 O: Nema pravo iz sledećih razloga: ja sam govorio o specifičnosti metodologije

11 rada organa bezbednosti. Ja ću samo jedan primer iz te specifičnosti naved... navesti, na

12 kome će se videti sve ostalo što se može u tom smislu razumeti, a to je sledeće: organ

13 bezbednosti - evo piše u pravilu - uspostavlja organizovanu saradnju - u pravilu, piše

14 ovde ispred nas - uspostavlja organizovanu saradnju sa licima iz svoje jedinice. Znači,

15 stvara saradnike, bira i stvara saradnike. U izboru i stvaranju saradnika organa

16 bezbednosti postoje dva osnovna principa koji su nepovredivi. Prvi princip je princip

17 tajnosti, i drugi princip je princip dobrovoljnosti. Dakle, organ bezbednosti mora da reši

18 pitanje tajnosti rada sa saradnikom, i mora od njega da dobije dobrovoljan pristanak da će

19 to on sa njim da radi. Ne može nijedan pretpostavljeni organ nikome narediti da on

20 saraduje sa organom bezbednosti, niti može pretpostavljeni organ narediti organu

21 bezbednosti koga će on izabrati da sa njim dobrovoljno saraduje. Znači, to je jedna linija

22 apsolutno nemoguća, jer može neko bit' pogodan za saradnika, al' on neće da saraduje. I

23 nema sredstava i načina da se on sa svojom voljom koja je suprotna organu bezbednosti

24 privoli, odnosno prinudi da prihvati saradnju. To je jedna stvar gde nema naređenja. To ne

25 može ni komandant, to ne može da radi ni pretpostavljeni organ bezbednosti. Niko ne može

26 da naredi ni ko će biti saradnik, ni da li će on to prihvatit' dobrovoljno ili kako će se

27 on prema tome odlučit'.

28 Drugi je princip tajnosti. On traži sledeće: saradnik je pristao i organ

29 bezbednosti je dužan da tajnu saradnju drži u tajnosti. Saradnik je pristao da tajno

30 saraduje sa tim jednim organom bezbednosti, i tajno i dobrovoljno, i on može u slučaju

31 pojave bilo kog drugog ili trećeg lica između njega i

ponedeljak, 30.06.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 organa bezbednosti da otkáže saradnju i da više ne radi. To je njegovo pravo. On ne
2 mora uopšte da čuje i da... za pretpostavljenog organa bezbednosti, i ne mora da
3 ga poznaje, i ne mora da ga prihvati u saradnju u okviru onog zadatka koji on
4 izvršava. Odlaskom ovog organa bezbednosti koji je uspostavio saradnju može taj
5 saradnik da prestane da saraduje za sva vremena. Njegovo je pravo s kim će
6 saradivati'. To je interpersonalni službeni odnos između organa bezbednosti i
7 saradnika. Zato i postoji granica do koje se dat... daje stručno usmerenje
8 podčinjenom organu bezbednosti da određeni problem rešava izborom saradnika i
9 rešava na način kako će on to uspeti u svojoj jedinici, znajući ljude, znajući
10 probleme, znajući sve ostalo. Daklem, to je deo stvaralačkog procesa koji kreira
11 sam organ bezbednosti. To je samo jedan deo.

12 Drugi deo: ne može on to da radi proizvoljno. Kad hoće da izabere
13 saradnika, on je dužan da pretpostavljenom organu bezbednosti predloži lice sa
14 kojim će saradivati i da kaže šta će s njim raditi, koje zadatke. I kad dobije
15 odobrenje od pretpostavljenom organa bezbednosti po svim ovim elementima o
16 kojima sam ja prethodno govorio, onda može uspostaviti saradnju, imati
17 saradnika, i raditi po onim principima da ovaj pretpostavljeni o tome ne može
18 odlučivati u smislu tom.

19 Al' mu može reći: "Pored onoga što si ti izabro kao zadatak, ja sam na
20 nivou moje jedinice, kao tvoj starešina koji stručno rukovodi, došao do novih
21 podataka da taj zadatak treba da uključi i ovo što ću ja da ti saopštim kao
22 smernicu. I tvoj saradnik ako može, ako postoje mogućnosti, sa tobom zajedno
23 neka rešava i taj problem. Ako nema, moraćeš nešto drugo da radiš." Tu je
24 stručno rukovođenje bez komandovanja. Komandovanje podrazumeva odlučivanje, a tu
25 nema odlučivanja jer se tako ne može suprotstavljati obaveštajnoj delatnosti,
26 tajnoj delatnosti, na drugi način. Ovo što sam rekao - moram sad ja da završim
27 ovom rečenicom - nalazi se izvan definicije odnosa snaga. Ovo nije odnos snaga u
28 kome ćete narediti ko će koga da napadne, ko će od koga da se brani, ovo je

29
30

1 sasvim jedan drugi odnos u kome postoje sasvim drugi načini borbe protiv
2 ugrožavajućih delatnosti.

3 P: A samo mi još recite, pošto ste nam sada objasnili jedan deo prirode
4 posla organa bezbednosti, da li je to možda jedan od razloga zbog koga i
5 komandanti nemaju mogućnost komandovanja njima u ovom delu poslova čiji su
6 organi bezbednosti nosioci.

7 O: Ako sam rekao da stručni organ ne može -

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak. Gospodine McCloskey.

9 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Prigovor. Ovo je sugestivno pitanje.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, i to dosta, gospodine Živanoviću.
11 Mislim da ćemo sada na pauzu, i Vi ćete u međuvremenu smisliti način kako da
12 drukčije postavite pitanje.

13 Počeli smo u 10.38h. Malo smo išli više od sat i pola. Sada imamo pauzu
14 od 25 minuta, i nastavljamo.

15 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite molim.

16 ... Početak pauze u 12.15h

17 ... Sjednica nastavljena u 12.46h

18 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Izvolite sjesti.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Živanoviću.

20 G. ŽIVANOVIĆ:

21 P: Gospodine Vuga, pre nego što pređem na moje sledeće pitanje, ja bih
22 Vas još jedanputa zamolio da govorite vrlo sporo. Naime, i od kolega sam
23 upozoren da neki delovi Vašeg izlaganja se ne mogu pratiti, i od prevodioca i od
24 ljudi koji vode ovaj transkript. Tako da su neke... neke stvari koje ste ovde
25 govor... rekli, izgleda nisu verno oslikane u zapisniku. I to, ovaj, može da
26 umanjni značaj Vašeg iskaza. Zato bih Vas još jedanputa za to zamolio.

27

28

29

30

1 Mi ćemo, naravno, proći kroz ovaj tras... transkript. Videćemo ako
2 možemo i snimak da dobijemo pa da vidimo ako ima još nekih stvari. Ali za
3 početak, ja bih Vas molio da još jedanputa razjasnite pitanje koje sam Vam
4 postavio u prvom delu Vašeg svedočenja, u odnosu na izjave svedoka kao izvore
5 za... koje ste uzeli ili koje niste uzeli za svoj... izradu svoga izveštaja, da
6 nam objasnite to, da nam date te razloge.

7 Ja Vas molim samo sporo govorite.

8 O: Moja teško... teškoća oko govora je u tome što me profesionalno
9 nastavničk... nastavnički deo kojim sam se bavio prešao je pomalo u jaču naviku
10 nego što sam ja mislio da je prešô, pa je to bio razlog. Znači, moraću da malo
11 sad pripazim, i trudiću se da to poštujem.

12 Prva stvar kad je reč o izvorima koje sam koristio: ja sam napomenuo, a
13 i kasnije sam to malo indirektno objasnio, reč je o specifičnoj delatnosti gde
14 je potrebno poznavanje jednog dela koji nije u dovoljnoj meri vidljiv i koji je
15 teško konstatovati običnim posmatranjem.

16 Drugo, i onaj deo koji je vidljiv i koji je prepoznatljiv, dovoljno je
17 različito viđen od strane onih koji su o tome svedočili da bi ja mogao pouzdano
18 da zaključim ono što je bio predmet zaključivanja na osnovu tih činjenica.
19 Dakle, ne mogu da se opredeljujem u različitim gledištima za jedno jer smatram
20 da to nije moja uloga, i ne mogu da pogodim pravo gledište. Ponašao bi se, na
21 neki način, pristrasno. To ne odgovara mojoj poziciji, a i svemu drugom kad sam
22 ja u pitanju. Dakle, nisam za pristrasnost, na osnovu toga što o... između
23 nekoliko različitih gledišta, makar i u najmanjem delu, ja trebam da izaberem
24 ono koje, iz nekih razloga, treba da dominira, a ja te razloga... razloge ne
25 mogu da prihvatim. Nit' je to moja uloga, nit' ja to mogu da prihvatim. Daklem,
26 to je bio razlog zašto sam se ja opredelio da na ovakav način obavim deo posla

27

28

29

30

1 koji mi je poveren. I smatram da će Sud na osnovu izjava i ovih činjenica koje
2 sam ja izneo u mom radu imati dovoljno elemenata da sam odluči, po onome što Sud
3 radi, po svojoj savesti, ko je taj i gde se nalazi istina... ko je taj ko može
4 da je prepozna i gde se nalazi istina.

5 Daklem, to su bili razlozi zbog koji ja, kad sam sve ovo radio, držao
6 sam se, smatrajući da je dokumentacija najbolja, dokumentacije koju sam imô na
7 uvidu i gde su tragovi kojima se... koje sam ja koristio fiksirani i ne podležu
8 nekim sub... pretera... podležu uvek subjektivnim, ali ne toliko koliko su to
9 zapažanja koja imaju pojedinci posle dugo vremena... iskazana posle dugo
10 vremena, odloženo. To je veliki problem. Ja sam se bavio istraživanjima, i ta
11 istraživanja su mi kao iskustvo dala jedno upozorenje, a to je da se prošlost ne
12 može neposredno posmatrati, nego se može gledati kao neki istorijski kontekst
13 događaja, ali ne više neposredno. A to je za ove događaje koji su poluprikriveni
14 ili potpuno prikriveni, osobito veliki problem. U tome se nalazi moja odluka i
15 moje razmišljanje, i može se oceniti kol'ko to može biti doprinos ili manjak u
16 ovom radu, ali je bila takva.

17 P: Hvala na... na ovom objašnjenju.

18 Sada ćemo nastaviti tamo gde smo stali pre pauze.

19 Dakle, da li možete da mi kažete, s obzirom na Vaše poznavanje ove
20 materije, koji je razlog bio što komandanti jedinica nisu dobili, kako ste već
21 potvrdili, pravo komandovanja organima bezbednosti u pogledu obavljanja
22 kontraobaveštajnih poslova, odnosno poslova za koje je propisano da su nosioci
23 organi bezbednosti?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ja sam jednim delom, važnim delom, dao odgovor u oblasti rada sa
2 saradnikom zato što taj deo prikazuje da ono što komandanti rade i na čemu
3 zasnivaju komandovanje, u toj oblasti je takav način delovanja nemoćan jer nema
4 uticaja koji bi trebao izvršiti da bi se donela pravilna odluka i da bi se
5 pravilno delovalo. Može se postaviti i drugo pitanje: zašto bi onda komandantu
6 ovakav karakter poslova bio dodeljen, da ima u njega uvid i da o njemu odlučuje,
7 a da te odluke i uvid, i faktički ali i normativno, ne bi imale nikakav značaj,
8 ali bi mogle proizvesti ozbiljne probleme i njemu i onom ko ovaj posao obavlja.
9 Daklem, nije to skrivanje od komandanta, nego je to ono što je izvan mogućnosti
10 odlučivanja, pripada jednoj drugoj sferi. Ja sad ovde moram još i da upotrebim
11 jedan termin koji je možda malo nov za ovu problematiku o kojoj govorim jer se
12 on u literaturi nije na ovakav način pojavljivao, ali ja ga moram reći radi
13 boljeg razumevanja. Delatnosti, tajne delatnosti o kojima ja govorim, u novije
14 vreme se oblikuju u termin da su virulentnog karaktera. 'Oće da kaže da su tako
15 sitne i nevidljive oko nas da se samo posebnom metodologijom mogu konstatovati.
16 Ili bolje rečeno, ne mogu se opkoliti, ne mogu se bombardovati, ne mogu se
17 trupama uništiti, ne mogu se na razne druge načine u domenu komandovanja
18 razrešiti. Ja govorim o prirodi stvari iz prostog razloga da se vidi da su one
19 zato izmeštene, jer jednostavno na njih na ta... takav uticaj ne može da se
20 izvrši. To je jedna strana.

21 Druga strana ovog problema leži u rasprostranjenosti informacija preko
22 kojih se dolazi do saznanja o prisustvu tajnih ugrožavajućih delatnosti i

23
24
25
26
27
28
29
30

1 njihovih nosilaca. To znači da se mora pokrivati širi prostor, brzo sticati
2 veliko iskustvo i reagovati u pravom momentu koji ne zavisi od odluke
3 komandanta, već od razvoja događaja na licu mesta, i u odnosima koji su stvar
4 metodologije, njene moći i njenog dometa.

5 Kao što se vidi, dimenzija delovanja na tajnom frontu sukobljavanja
6 izlazi iz definicije koja pripada komandovanju, i definicije u kojoj se odluke
7 zasnivanju na drugoj vrsti činjenica. Ako sam uspeo da kažem koji su duboki i
8 pravi razlozi zašto postoji funkcionalna linija i stručno usmeravanje na
9 određenom nivou koje je više usmereno da ovaj proces drži u okvirima zakonitosti
10 i da mu pribavi odgovarajuću mogućnost u vidu opred... operativno-tehničkih
11 sredstava i drugih vrsta podrške, da on bude što efikasniji u delu u kome se
12 nalaze njegovi nosioci, neposredno kreirajući izvore podataka i metode rada
13 saglasno onome što ih ugrožava, a to je upravo tamo gde se delatnost odvija.
14 Razu... Izvolite.

15 P: Ne. Ne. Izvinjavam se. Samo završite Vi.

16 O: Razumevanje problema se ne može, ovaj, svoditi na formalno pravno u
17 smislu prava da nešto radiš ili oduzimanja prava kad je reč o karakteru ovakvog
18 posla kao što je ovaj. Znači, to nije u tom domenu.

19 To je više u domenu da se na svim nivoima na ovakav način ne konstatuju
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pogrešne stvari. Hoću reći sledeće: da bi se na početnom podatku koji još uvek
2 nije pouzdan počele donosit' odluke koje bi dovele u pitanje ceo proces, to ne
3 može.

4 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Htio sam samo reći Vijeću da na
5 stranici 65, red 21, nije uopće korištena riječ "control" ili "rukovođenje", već
6 samo riječ "komandovanje".

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Živanoviću. Nastavimo.

8 G. ŽIVANOVIĆ: [na B/H/S-u]

9 P: Da li možete sada još da mi kažete da li je za rad u organima
10 bezbednosti... da li su postojali neki posebni uslovi za rad u tim organima, za
11 razliku od drugih... drugih jedinica Vojske Republike Srpske i JNA?

12 O: Da. Da. Postojali su posebni uslovi.

13 P: Je li' možete da kažete ko je propisivo takve uslove? Jesu to bili
14 strožiji uslovi od onih koji su propisani ...

15 O: Da.

16 P: ... inače za obične... vojnike?

17 O: Mogu da kažem. Ja sam govorio o prirodi delatnosti, a onda sad
18 govorimo o nosiocima te dela... te... tog posla u vezi sa delatnošću. Ovakva
19 priroda delatnosti traži specifične sposobnosti da se njome neko bavi. To je
20 jedno. A ovlašćenja koja se daju ovakvim licima zahtevaju neke dodatne
21 kriterijume i sposo... i obaveze koje se moraju ispunjavati da bi se uopšte
22 moglo baviti ovakvim poslovima. Jedna od tih... Jedan od tih kriterijuma, jedna
23 od takvih stvari koje se ugrađuju u kriterijume jeste: organi bezbednosti

24

25

26

27

28

29

30

1 su ovlašćeni, pored svih drugih ovlašćenja, da samostalno odlučuju o upotrebi
2 oružja. Daklem, ne po komandi kao vojnici na frontu, i pod kontrolom svog
3 starešine kol'ko se to može u ratu, nego potpuno samostalno. Takva jedna...
4 Takvo jedno ovlašćenje zahteva od organa bezbednosti i odgovarajuću psiho-
5 fizičku, mentalnu i... sposobnost, i vrlo brzo /sic/ mogućnosti procenjivanja za
6 dolaženje do zaključka kad je momenat za odluku da se samostalno upotrebi oružje
7 koje mu je povereno, u okviru prava i dužnosti organa bezbednosti. To je veoma
8 značajna stvar jer su posledice pogreške u tomo... u tom domenu nepopravljive,
9 neponovljive, znači u smislu za onog na ko... na koga se odnosi. To je samo
10 jedan deo.

11 Drugi deo. Priroda delatnosti traži da organi bezbednosti budu spremni i
12 sposobni da se u situacijama koje nisu u okviru komandovanja izlože riziku koji
13 nije svojstven u tak'im nekoj drugoj delatnosti, da izvrše svoj zadatak i pod
14 cenu, kad je to potrebno, sa mnogo velikim rizikom da se uradi. Jer tajna
15 delatnost, ukoliko bude od strane protivnika identifikovana i protivmere... da
16 se na njih može reagovat', kreće se od dezinformacije pa do likvidacije. Znači,
17 onaj ko bude otkriven da se neprijatelju suprotstavlja na tajnom frontu može
18 biti izložen opasnosti raznih vrsta, među njima i organi bezbednosti.

19 Sve to čini ovaj deo posla posebnim, i sve to organe bezbednosti
20 označava kao deo kadrova koji moraju biti podvrgnuti posebnim kriterijama.
21 Kriterije mora propisati najviši organ koji ima najbolje... najbolji uvid u
22 potrebe i zahteve stručne službe koju vodi i usmerava jer znaju dobro scíme...
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sa čim će se suočiti organi bezbednosti u svom radu.

2 Tu se nalazi odgovor na posebnost u izboru kadrova, i sve drugo što je
3 vezano za kadrovsku, kako se to zove, politiku i kadrovske nadležnosti u
4 organima bezbednosti. Ja sam kao dodatak tome jedan od nosilaca pisanja
5 kriterijuma za prijem u organe bezbednosti u svoje vreme u JNA i predviđeno je
6 čak bilo u to vreme, zbog prilika koje su nam dozvoljavale da to radimo, da
7 organi bezbednosti budu podvrgnuti posebnom lekarskom pregledu koji će upravo
8 davati odgovore na ove zahteve koji pred njima stoje, da li oni mogu to da
9 podnesu i da izvršavaju, da iznesu to u toku svoga rada.

10 Eto to u vezi sa kriterijumima i kadrovima.

11 P: Sad mi molim Vas recite je li su te uslove... jesu te uslove
12 proveravali organi bezbednosti sami, ili su to možda radili organi komandovanja
13 jedinicom.

14 O: Pravilo službe, između ostalog, predviđa i radnju koja se zove
15 provere. Te se provere odnose na organe bezbednosti jednako kao i neke druge
16 provere koje se vrše za neka druga formacijska mesta ili dužnosti, ili poslove.
17 Organi bezbednosti su bili, i ostali su još uvek negde na nekim mestima, jedini
18 nadležni da vrše provere. A posebno je važno da su organi bezbednosti vršili
19 provere za organe bezbednosti jer su dobro znali da bi svaka provera ili
20 promašaj u toj proveri imao posledice i za onog ko proverava jer je i on organ
21 bezbednosti pa se može suočiti sa tim posledicama direktno u pogledu promašaja u
22 poslu, i tako dalje. Daklem, radi se o poslu i zadacima gde je kriterijum, bar

23

24

25

26

27

28

29

30

1 što se tiče njegovog poštovanja, bio veoma značajan, veo... izuzetno značajan.

2 P: Hvala. Pravilo službe govori o metodima rada organa bezbednosti, ali
3 ja Vas sada o tome neću pitati. Tu temu ću ostaviti kasnije kad pređemo na drugi
4 jedan propis.

5 Ja bih Vas molio da pogledamo sada one odredbe koje se tiču
6 izveštavanja, dakle, o tome kome organi bezbednosti podnose izveštaje. To je na
7 stranici 12 B/C/S verzije, odnosno na stranici 14 engleske verzije, i to je
8 tačka 30.

9 Ja bih Vas molio... Samo da vidimo dokle smo došli. Dobro. Jesmo. Ja bih
10 Vas molio sada da nam kažete kome su dužni organi bezbednosti ova svoja saznanja
11 do kojih dođu u radu - da li su i kome su dužni, i u kojoj meri su dužni da to -
12 da o tome obaveste?

13 O: Kad je reč o izveštavanju, ono je usaglašeno sa prirodom poslova na
14 sledeći način: organi bezbednosti u prikupljanju podataka o ugrožavajućim
15 delatnostima i njihovim nosiocima, ne prikupljaju čiste kontraobaveštajne
16 podatke samo o tajnoj delatnosti jer se oni taku u životu i ne nalaze. Sve su
17 delatnosti, i tajne i javne, na određeni način izmešane. A razlozi za to su u
18 sledećem: prvo, sve tajne delatnosti su pokrivene najčešće javnim delatnostima
19 pa imate primer da dobrovoljci koji dolaze u jedinice nisu samo dobrovoljci za
20 borbu, nego je u njihovim ulogama ukompanovan /sic/ i njihov interes koji je
21 možda nešto drugačiji od samih ciljeva borbe, a nekad i potpuno suprotan. Ali je
22 njihova želja da taj interes ostvare moguća da se ostvari samo pod nekom drugom
23 ulogom jer otvoreni interes i pokazivanje njega bi ih eliminisali iz mogućnosti
24 da to ostvare. Dakle, sreli smo se sada sa jednom mešavinom delovanja ljudi u
25 stvarnim ulogama ispod kojih može i nalazi se najčešće onaj drugi deo koji se

26

27

28

29

30

1 nalazi u kontraobaveštajnoj ili tajnoj sferi. Pošto se podatci nalaze pomešani,
2 bolje rečeno da kažem ili zajedno, organi bezbednosti prikupljaju podatke, i ove
3 koji govori o ovim ulogama javnim, i one druge. I to važi za ceo front
4 prikupljana podataka. Kad kažem "front" podrazumevam celu radnju prikupljanja
5 podataka.

6 E sad, jedan deo tih podataka se odnosi na delokrug drugih organa
7 komande koji treba da brinu o tome da li će se tu nešto pojaviti što njih
8 interesuje.

9 I jedan deo s... ovaj drugi deo se odnosi na delokrug organa
10 bezbednosti. Svaki organ bezbednosti, pravilo ga obavezuje, kad dođe do podataka
11 koji su im od interesa za neki drugi organ komande koji će po njima postupati, a
12 ne predstavljaju kontraobaveštajni deo poslova, da mu te podatke ustupi. Jer je
13 to celina funkcije bezbednosti, samo je odvojena zbog toga što je nadležnost za
14 rešavanje i mogućnost za rešavanje u rukama organa kome to pripada. To može
15 činiti, u zavisnosti o prirode podataka, preko svog komandanta kome može te
16 podatke ustupiti, ali ako priroda podataka ne zahteva da se to... oko toga
17 angažuje komandant da on to razrešava, onda to može dati neposredno organu koji
18 je za to zainteresovan, odnosno koji to može rešiti. To je ta saradnja koja
19 predstavlja funkcionalni odnos između organa bezbednosti i njegovu odgovornost
20 za bezbednost komande, za bezbednost jedinice, i povećanje efikasnosti
21 komandovanja po pitanjima gde je on došao do podataka koji upozoravaju da treba
22 nešto učiniti. I taj deo je odvojen, i predstavlja zaista jednu obavezu organa
23 bezbednosti koja nije njegova volja, koju on mora da izv... da sprovede.

24 Ne može koristan podatak koji nije u domenu rešavanja organa bezbednosti
25 da ostane zadržan samo zato što eto tako neko misli da je to njegova volja tako

26

27

28

29

30

1 da on to može. Ne smatra... Pravilo to ne predviđa.

2 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Još jedna opaska za zapisnik, stranica
3 70, red 22, svjedok je rekao "protuobavještajstvo", a ne "bezbednost", odnosno
4 ta linija rada.

5 P: [na B/H/S-u] Gospodine Vuga, ja bih Vas sada zamolio samo još da nam
6 kažete iz ovog pravila... molio bih da mi kažete... odmah tu se mislim i
7 nadovezuje, u sledećoj tački pominje se operativna obrada. Pa bi Vas molio da
8 nam to isto razjasnite šta u ovoj terminologiji znači to "operativna obrada".

9 O: Dobro. Taj deo je regulisan uputstvom o primeni metoda rada... o
10 metodima rada organa bezbednosti. Ne o primeni, već o metodima rada organa
11 bezbednosti. S tim što je u pravilo unesen najstroženi deo... jedan od
12 složenijih delova tih poslova u primeni metoda rada da bi komandanti i starešine
13 koje rukovode i komanduju orgen... organima bezbednosti imali sliku o tome da se
14 u neprijateljskoj dela...u suprotstavljanju neprijateljskoj delatnosti organi
15 bezbednosti nalaze u oblasti u kojoj im se odobrava jedan deo njihovog rada. Ne
16 mogu sve da rade samostalno bez odluke, nego jedan deo tog rada mora odobriti
17 njihov pretpostavljeni starešina koji je nadležan, kome je dato pravo da to
18 odobri.

19 A to je u vezi sa primenom metoda rada čime se zadire u prava i slobode
20 ljudi, i tamo stoji jedan... jedna odluka kome... koja kaže da organi
21 bezbednosti primenjuju metode rada samostalno koje ne zadiru, znači koje ne
22 zadiru u prava i slobode za koje je potrebno posebno odobrenje, ako se u to mora
23 ući. Operativna obrada je jedan od oblika primena... primene metoda rada za koje
24 organ bezbednosti, kada se do njega dođe, mora pribaviti odobrenje onoga ko je
25 propisan. Ako sam uspeo... ko ima pravo to. Ako sam uspeo da Vam odgovorim,
26 znači radi se o -

27 P: Jeste uspeli, samo ako biste mogli sporiije malo da -

28
29
30

- 1 O: A, to opet. Ja, tačno. Dobro. To je... To je to. A kad se...
- 2 P: E, ja bih Vas molio sad da nastavite.
- 3 O: Dobro, dobro. Ja sam... A to je tako, profesija, trči brzo.
- 4 Naime, šta... šta je ovde bitno da komandovanje... da komandovanje ima u
- 5 pravilu? Bitno je da komandovanje u pravilu ima dve stvari. Prva je da se
- 6 suprotstavlja neprijateljskoj delatnosti kad je složeniji oblik, a to je već
- 7 složen oblik. I druga je da se to odobrava. Te dve stvari. Da to ne radi organ
- 8 bezbednosti po svom slobodnom uverenju, nego da to mora biti pod dosta
- 9 ozbiljnom... da kažem, pod potpunom kontrolom. To je najtačniji izraz. Naravno,
- 10 nadležnih.
- 11 P: Sad kad kažete "nadležnih", da li možete da mi kažete ko su u
- 12 principu, znači po pravilu, ko su ti lj... ti koji daju odobrenje za takve
- 13 aktivnosti organa bezbednosti?
- 14 O: U Jugoslovenskoj narodnoj armiji je to bio savezni sekretar za
- 15 narodnu odbranu, a adekvatno tome ja ne mogu tačno... pošto je on imô i ulogu
- 16 ministra i imô je vojnu funkciju, ja bi mogô da to prevedem po onom što sam
- 17 video, da je to bio komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske koji je
- 18 odobravô operativnu obradu za lica prema kojima je trebalo primeniti...
- 19 kombinovano primeniti metode rada organa bezbednosti. Ili lice koje on ovlasti.
- 20 Tako stoji. Možda ako je on ovlastio nekoga, onda je mogô taj. Ali on je taj. A
- 21 ovlašćenje se zna šta znači kad se prenese, da se i dalje odgovara za to što se
- 22 dalje radi po ovlašćenju.
- 23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Trenutak. Hvala. Gospođo Fauveau.
- 24 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, na stranicama
- 25 72 i 73 stoji načelnik Glavnog štaba, no mislim da svjedok nije pominjao
- 26 načelnika Glavnog štaba. Možemo li to pojasniti?
- 27 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.
- 28 Gospodine Živanoviću, govorimo o zadnjem retku stranice 72 i prvome 73
- 29
- 30

1 na engleskom. Molim pojasnite to sa svjedokom.

2 G. ŽIVANOVIĆ:

3 P: Gospodine Vuga, ja bi Vas molio ako možete da kažete, dakle pitanje
4 je: ko je, ako znate naravno tačan odgovor, ko je ova ovlašćenja davao u
5 Republici Srpskoj, u... odnosno u Vojsci Republike Srpske?

6 O: U Vojsci Republike Srpske, po ovome, je to davao komandant...
7 komandant glavnog štaba Vojske Republike Srpske.

8 P: Hvala. Ja b... sad samo još zamolio da, kad je reč o ovom aktu, da
9 nam razjasnite da li je on regulisao pitanje komunikacije i prirode komunikacije
10 koju imaju organi bezbednosti između sebe.

11 O: Ovaj akt je to u potpunosti definisao. U ovom aktu stoji da postoji
12 saradnja između organa bezbednosti u skladu sa propisima na delu zajedničkih
13 poslova i zadataka. I u tački 49 ovog pravila se definiše da postoje podatci
14 koji ne mogu biti predmet saradnje ako nisu od interesa za zajednički rad. Ili
15 još preciznije, svaki starešina u organima bezbednosti može biti upoznat samo sa
16 onim podacima koji su mu potrebni za vršenje funkcionalne dužnosti na koju je
17 postavljen, ili za zadatak koji mu je posebno poveren. Sve ostalo nije
18 dozvoljeno bez posebnog odobrenja preposta... stručnog organa bezbednosti koji
19 je u stručnom pogledu nadređen organu bezbednosti koji bi podatke koristio ili
20 pokušao da razmenjuje.

21 Ograničenost je čak i unutar samih organa bezbednosti. Ostalo se može
22 razmenjivati, ako je od koristi.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Možete da mi kažete da li je ovo pravilo postavilo neke... neka
2 ograničenja u pogledu pismene komunikacije koju organi bezbednosti između sebe
3 imaju, u odnosu na komandante jedinica kojima ti organi bezbednosti pripadaju?

4 O: U skladu sa onim što je rečeno o karakteru poslova, u skladu sa onim
5 što je rečeno o odlučivanju, o primeni metoda rada, u skladu s onim što je
6 rečeno u pravu uvida u rad organa bezbednosti sa stanovišta zakonitosti, tako je
7 određeno ko ima pravo uvida u poštu organa bezbednosti i komunikaciju koja se
8 odvija pismenim putem, i na način kako to rade organi ostali, sa naznakom da je
9 to isključivo za organe bezbednosti. Daklem, starešine koje nemaju pravo
10 odobravanja metoda i sredstava rada organa bezbednosti, nemaju pravo ni uvida u
11 poštu organa bezbednosti koja se odnosi na metode rada i sredstva, i na
12 rezultate tih metoda.

13 P: Recite mi, ukoliko bi neko povredio poverljivost ovakve pošte i
14 komunikacije, da li je predviđena neka obaveza, da li je predviđena neka
15 sankcija, da li je bilo... ako bi kroz neovlašćeno došô do nekih saznanja iz
16 ovakve komunikacije.

17 O: Da, predviđeno je. U tački 25 pravila određeno je kako treba da se
18 ponašaju svi koji dolaze u dodir sa podacima koji predstavljaju u vojnu tajnu
19 strogo poverljivo /sic/, a odnose se na metode rada organa bezbednosti,
20 rezultate rada, i druga pitanja koja su iz tog domena. Tu stoji da sva lica koja
21 dođu u dodir sa tim podacima, ili im oni budu dostupni po službenoj dužnosti
22 ili po drugoj osnovi, na osnovu vršenja službene dužnosti ili po drugoj osnovi,
23 moraju te podatke čuvati kao tajne, ne mogu ih nikome saopštavati, i ta obaveza
24 traje i po prestanku službe u vojsci, ili da kažem doživotno.

25 P: Ja bih molio da sad pogledamo isti ovaj dokument. To je u B/C/S

26

27

28

29

30

1 verziji 10. strana, a u engleskoj verziji 11. strana.

2 To je tačka 25, poslednji pasus... Samo da vidim da l' je to tô. Izgleda
3 na sledećoj strani poslednji pasus. U engleskoj verziji to je na sledećoj
4 strani. Poslednji pasus je na sledećoj strani.

5 U poslednju tačku... U poslednjem paragrafu, pardon, ove tačke stoji da
6 o obavezi čuvanja tajnosti podataka, lica i iz stava 3 ove tačke daju posebnu
7 pismenu izjavu. To je, kol'ko sam razu... kol'ko razumem, to se odnosi upravo na
8 ona lica koja saznaju ovu tajnu. Da li -

9 O: Ovde u ovoj... u ovom stavu je u stvari generalno određeno da u svim
10 slučajevima kada postoji razlog da se neko obaveže da čuva tajnost podataka, ja
11 ne mogu sad da nabrojim sve razloge zato što su oni dosta široki, ali između
12 ostalog od onih koji su slučajno nastali pa do onih koji predstavljaju čistu
13 nameru da se sazna rad organa bezbednosti, a gde nije dozvoljeno, zahteva
14 odgovarajuću reakciju, od ovoga da se uzme obaveza u svakom slučaju, pa do toga
15 da se vidi da li ta povreda ima i neke druge posledice koje izlaze iz okvira
16 samog čuvanja podatka. Znači, ja sad govorim o tome što ne mora biti samo
17 saznanje podatka, već i više od toga, pri čemu onda ove mere samo predstavljaju
18 prvi korak. To zavisi od ocene. Ali ovo je jedna od ozbiljnih upozorenja...
19 jedan... jedno od ozbiljnih upozorenja onome ko je došô do podatka kad potpiše
20 obavezu, da se prema njemu tako mora i odnositi.

21 P: Znači, takva obaveza mora da se dâ u pismenom obliku?

22 O: U pismenom obliku se i daje. Zato je i navedena.

23 P: Molim Vas, da li je u skladu sa ovim pravilom ili sa nekim drugim
24 pravilom, dozvoljeno da organ bezbednosti ovakvu izjavu traži od komandanta neke

25

26

27

28

29

30

1 jedinice, ili nekog ko... od komandanta jedinice ukoliko bi on bio taj koji bi
2 povredio obave... ovu odredbu o... o čuvanju ove tajne, odnosno ukoliko bi
3 povredio ovu odredbu člana... tačke 25 pravila?

4 O: Ovde piše "lica". Samim tim, kad je reč o licima, uzeta su u obzir,
5 znači obuhvaćena su sva lica koja dolaze u dodir sa ovim. Ako bi gledali ko
6 najviše bi mogao doći u dodir, to su verovatno lica koja su blizu toga što se
7 događa između organa bezbednosti i njegovog posla. Ali je reč o licima. Niko
8 nije izuzet iz ove odredbe kao poseban. Način kako se to radi je deo van ovoga.
9 On... Nije potrebno propisati način. To ipak moraju znati organi bezbednosti, ko
10 je poštu otvorio ili zavirio tamo gde nije bilo mesto.

11 P: Samo da budemo... da budemo, ovaj, jasni. Izgleda da sam ja pogrešio
12 kad sam rekô, ili je pogrešno uneto. To se radi o tački... o tački dvadeset...

13 O: Pet.

14 P: ... pet.

15 O: Jeste, jeste.

16 P: Gospodine Vuga, recite mi molim Vas, da ne bismo prolazili dalje kroz
17 ova... ovo pravilo službe organa bezbednosti, da li se u pravilu službe organa
18 bezbednosti igde organima bezbednosti stavljaju u nadležnost zarobljenici.

19 O: Pošto sam ja bio... Kao što sam rekao u početku, ne stavljaju, da
20 odmah kažem. Ne stavljaju. A onda da dam i kratak komentar jer sam učestvovao u
21 nacrtu pravila, pa je tako i ostalo, nije promenjeno.

22 P: Samo bih Vas molio, sporije...

23 O: Da, da.

24 P: ...govorite.

25 O: Da. Znači, ja sam učestvovao u izradi nacrtu pravila, i u konačnoj
26 verziji nije promenjeno taj deo /sic/ kad je reč o ratnim zarobljenicima.
27 Polazište je bilo sledeće: ratni zarobljenici su razoružani neprijateljski
28 vojnici ili lica koja su dobila status ratnih zarobljenika, i oni više sa
29 stanovišta organa bezbednosti i njihovih metoda rada, ne predstavljaju nosioce

30

1 ugrožavanja kojima bi se bavili organi bezbednosti. Sledeće što je bilo: njihovo
2 obezbeđivanje i sva druga pitanja oko ratnih zarobljenika su takvog nivoa sa
3 stanovišta bezbednosti da predstavljaju fizičko obezbeđenje, eventualno
4 sprovođenje, ili čuvanje u logorima ratnih zarobljenika, što nije takva
5 stručnost da zahteva da se angažuje najstručniji deo sistema bezbednosti, a to
6 je organ bezbednosti. I to je bio razlog u to vreme, i uvek, da se u pravilu tim
7 pitanjima koja su van ovoga što je definisano bave drugi organi komande jer ono
8 nije tako složeno da bi se dalo u ruke organu bezbednosti jer on nema ni
9 kapacitete formacijske da se tim pitanjima bavi. Nema ni kapacitete ostale koji
10 su mu potrebni da bi se tim pitanjima bavio. I tu leže suštinski razlozi zašto
11 se nigde u pravilu ratni zarobljenici ne pojavljuju kao zadatak organa
12 bezbednosti, a naročito ne da su oni u bilo kom vidu nosioci tog posla.

13 P: Samo bih hteo da sad malo razjasnimo ovaj Vaš odgovor kojim ste rekli
14 da rat... ratni zarobljenici nisu nosioci ugrožavanja. Sad me interesuje da li
15 ste mislili na ona tajna ugrožavanja koja su inače stavljena u nadležnost organa
16 bezbednosti, ili ste mislili na nešto drugo.

17 O: Pre svega, ja sam naveo da se radi o razoružanim neprijateljskim
18 vojnicima. Već sama ta činjenica dovoljno govori o stepenu ugrožavanja koje može
19 jedan razoružani vojnik da izvrši na nekom mestu negde. Ako nije obezbeđen,
20 znamo šta je. Ako je obezbeđen, možemo proceniti šta je. Ja ovde ne govorim o
21 jednoj drugoj stvari koja se ponekad ima u vidu kad se govori o ugrožavanju, o
22 broju ratnih zarobljenika, o masi ratnih zarobljenika, što se nekad poistovećuje
23 da se /sic/ povećanjem mase stvara utisak nove ugroženosti. Karakter te
24 ugroženosti i njenog sprečavanja je isti, samo se radi o snagama potrebnim da ga
25 zaustave. Ako je više ratnih zarobljenika, treba veće fizičko obezbeđenje. Tu

26

27

28

29

30

1 organ bezbednosti ne može da nadoknadi nedostatak fizičkog obezbeđenja. Daklem,
2 granica između toga šta OB treba da radi u vezi sa ratnih zarobljenicima nije u
3 pogledu povećanja ili angažovanja sa stanovišta broja. Ja još jednom podvlačim
4 da je u pitanju određenje koje govori o prirodi samih ratnih zarobljenika. Ako
5 bi se dogodilo - što nije nemoguće, ja ne mogu apsolutno situacije
6 apsolutizirat' pa reći da ne postoje - da među ratnim zarobljenicima postoji
7 nosilac ugrožavanja koji bi iz nekih razloga bio interesantan ili pripadao
8 delokrugu organa bezbednosti, onda bi on imô karakter neprijateljske delatnosti
9 s polja prema vojsci, ili unutar vojske ako je negde tu, i moralo bi se onda
10 prema njemu primenjivat' one metode rada koje se primenjuju prema nosiocima. To
11 je onda drugi tretman. To nije više u pitanju ratni zarobljenik, nego je u
12 pitanju nosilac neprijateljske delatnosti. Sama kategorija ratni zarobljenik je
13 ovim definisana, i znamo šta znači za organe bezbednosti. Ima samo jedno mesto u
14 svim tim propisima, na kome se pominje pojam "ratni zarobljenik". To je tačka
15 134 o... Uputstva o metodima rada organa bezbednosti. U toj tački 134 "ratni
16 zarobljenik" pojam pominje se kao izvor podataka organa bezbednosti, naročito
17 kada su u pitanju specijalne jedinice, tj. ratni zarobljenici iz redova
18 specijalnih jed... snaga neprijatelja. Zato što su organi bezbednosti u svom
19 delokrugu, u pravilima, dužni da se kontraobaveštajno suprotstavljaju delovanju
20 specijalnih snaga, i korisno im je da dođu do podatka od pripadnika specijalnih
21 snaga koji bi im mogô na neki način poslužiti da u toj svojo... tom svom
22 suprotstavljanju budu dovoljno efikasni, ili što efikasniji. To je jedino mesto
23 gde se pojavljuje "ratni zarobljenik" u propisima o radu organa bezbednosti.

24 P: Još bih Vas molio da razjasnite drugi jedan deo Vašeg odgovora gde
25 ste rekli da organi bezbednosti nemaju kapacitete da bi se nosili sa tim
26 problemom ratnih zarobljenika. Pa bih Vas molio da malo pojasnite šta s tom...

27 O: A, dobro. Da.

28 P: mislili... šta ste mislili pod tim pojmom "kapaciteta".

29
30

1 O: Pod pojmom "kapacitete" mislio sam sledeće: zahtev posla na kome bi
2 se ang... zadatka na kome bi se angažovali organi bezbednosti oko ratnih
3 zarobljenika nije takve prirode da bi oni to mogli da rade jer oni nemaju
4 vojsku, nemaju ništa pod svojom komandom čime bi mogli fizički da obezbede ratne
5 zarobljenike.

6 Drugo, organi bezbednosti nemaju nikakve naredbodavne ingerencije nad
7 onima koji bi trebali da ih snabdevaju, da ih leče, da o njima odlučuju po
8 drugim pitanjima u pogledu njihovih prava, statusa po Ženevskoj konvenciji, i
9 svih drugih pitanja koja se odnose na ratne zarobljenike. Takav kapacitet, ni
10 stručni ni fizički, nemaju organi bezbednosti. I samim tim su oni dovedeni u
11 položaj nemoguće misije. Znači, oni ne mogu to da urade jer jednostavno nisu
12 tako dimenzionirani, nisu tako određeni, u smislu formacije, a i obuke, sem
13 prikupljanja podatka o ratnom zarobljeniku. Sve ostalo ne radi organ
14 bezbednosti. Nema mesta za njega, da tako kažem. Može komanda da ga u izboru
15 mesta gde će biti, kako da kažem, sa stanovišta bezbednosti ako zna za neke
16 specijalne snage ili nešto da pripita, da ga... da proceni je li ima takvih
17 mesta. Ali znate, jedna je stvar sakriti se od specijalnih snaga, a druga je
18 stvar sve ostalo obezbediti da funkcioniše kako treba u vezi s ratnim
19 zarobljenicima. To su dimenzije mnogo veće oko onog drugog neko /?nego/ oko ovog
20 prvog. Ja tu govorim o jednom stanju koje je i u propisu, i u stvarnosti.

21 P: Gospodine Vuga, još nešto sam hteo da Vas pitam u vezi ovog pravila.
22 Ono ima u svojim završnim delovima... reguliše primenu njegovu u ratu, odnosno u
23 neposrednoj ratnoj opasnosti. Pa bih Vas molio da nam ukratko kažete koje su
24 specifičnosti, kakvi speci... kakve su specifičnosti u primeni tog pravila u

25

26

27

28

29

30

1 ratu, odnosno u neposrednoj ratnoj opasnosti, ako ih ima.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo jedan trenutak, gospodine Vuga.
3 Izvolite, gospođo Nikolić.

4 GĐA NIKOLIĆ: Časni Sude, hvala. Imamo problem sa transkriptom. Naime,
5 u... u... stranica 79, red 21, mislim da je svedok rečenicu izgovorio u
6 negativnom kontekstu, pa bi molila da moj kolega postavi ponovo pitanje, da ne
7 bi ja sugerisala odgovor.

8 G. ŽIVANOVIĆ: Ja sam shvatio da je tako svedok i odgovorio, u negativnom
9 kontekstu.

10 P: U svakom slučaju, ja ću Vam ponoviti pitanje.

11 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Svjedok može potvrditi što se Vi rekli,
12 ali mu ne morate čitati šta se nalazi u transkriptu u ovim redovima. Možda ja to
13 mogu reći. Ovdje stoji: "U takvim svojstvima ili sredstvima, niti profesionalno
14 niti fizički jeste nešto što bi bilo u opsegu djelovanja organa bezbjednosti."
15 Ja to još uvijek mogu razumjeti ovako kako stoji, ali ako biste Vi mogli samo
16 potvrditi da li je to bilo u negativnom odliku.

17 Izvolite, gospodine Vuga.

18 SVJEDOK: U negativ... U negativnom obliku. Ne može to da radi. Ne radi
19 to.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu onda.

21 Jeste li sada zadovoljni? Molim da sada nastavimo. Hvala. Hvala, gospođo
22 Nikolić.

23 G. ŽIVANOVIĆ:

24 P: Znači, ja sam samo hteo još da Vas pitam da li postoje neke posebne
25 specifičnosti kod primena ovog pravila u ratu, odnosno u... u neposrednoj ratnoj

26

27

28

29

30

1 opasnosti.

2 O: Pokušaću da najkraće odgovorim. Specifičnosti postoje i one su
3 uslovljene karakterom ugrožavajućih delatnosti i ponašanjem njihovih nosilaca,
4 što znači da se neprijateljske delatnosti u neposrednoj ratnoj opasnosti
5 povećavaju, a njihovi nosilici... nosioci ponašaju se znatno agresivnije i
6 ubrzanije se procesi odvijaju nego što je to u redovnom stanju. A u ratu je to
7 još više nego što je tu. Samim tim se dolazi u položaj da je aktivnost organa
8 bezbednosti usmerena na najopasnije vidove ugrožavanja da bi se oni
9 predupredili, ili sprečili, pa onda ide se na sledeće koji su nešto manjih
10 posledica da bi se ih... pokazalo prioritet šta je to što se nalazi na prvom
11 mestu, pa onda redom. U miru se može malo više prostora naći za neke zadatke
12 koji su složeniji. Ovde se ne radi o složenosti, već se meri prema nastupajućim
13 posledicama koje mogu biti. Znači, malo se kriterijum izoštrava i vodi u pravcu
14 sprečavanja nastajanja posledica, po jedinicu, komandu, ili ono što se štiti.
15 Tako da... To je najkraći odgovor. Sad se može unutar toga ići po vrstama
16 delatnosti, pa govoriti šta može biti šta ne može, ali to bi bio predmet
17 hipotetičkog razmatranja ovog problema. Ovo nije hipotetički, ovo je stvarno, i
18 ovo obaveza.

19 P: Hvala.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Moramo ovdje stati za danas, jer nam je
21 vrijeme isteklo.

22 Gospodine Vuga, nastaviti ćemo sutra. Od ovog trenutka, pa dok ne
23 nastavite sa svojim svjedočenjem, ne smijete sa predmetom svog svjedočenja ni sa
24 kim raspravljati.

25 Hvala.

26 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

27 ... Sjednica završena u 13.45h.

28

29

30

1 Nastavak zakazan za utorak,
2 01.07.2008, u 09.00h.
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

ponedeljak, 30.06.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.